

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ความหลากหลายของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี (สนองพระราชดำริใน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

Malacofauna in Pracheenburi Province (Under the Plant Genetic
Conservation Project Under the Royal Initiative of Her Highness
Princess Maha Chakri Sirindhorn)

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล

(งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

มหาวิทยาลัยบูรพา

รหัสโครงการ ๒๒๒๒๑๓

สัญญาเลขที่ ๖/๒๕๕๙

ความหลากหลายของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี (สนองพระราชดำริใน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

Malacofauna in Pracheenburi Province (Under the Plant Genetic
Conservation Project Under the Royal Initiative of Her Highness
Princess Maha Chakri Sirindhorn)

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา

ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ เลขที่สัญญา 6/2559 (รหัสโครงการ 222213) ทางคณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าถึงพื้นที่และการเก็บตัวอย่าง ขอขอบคุณและขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ สำหรับการทําวิจัยในครั้งนี้

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา
หัวหน้าโครงการวิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาคความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรีตอนใต้ โดยทำการสำรวจทั้งหมด 8 สถานี ผลการสำรวจพบสัตว์กลุ่มหอยในบริเวณพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี พบทั้งสิ้น 22 วงศ์ 35 สกุล 57 ชนิด แบ่งเป็นหอยฝาเดียวที่อาศัยอยู่ในน้ำจืด (freshwater snails) จำนวน 9 วงศ์ 15 สกุล 22 ชนิด ที่อาศัยอยู่บนบก (land snails) จำนวน 7 วงศ์ 9 สกุล 11 ชนิด หอยสองฝาน้ำจืด (freshwater bivalves) จำนวน 5 วงศ์ 10 สกุล 22 ชนิด

ABSTRACT

Malacofauna diversity in Southern part of Prachinburi Province, Eastern Thailand, had been studied, Specimen were collected from 8 stations including freshwater and terrestrial habitats. A total of 22 families, 35 genera and 57 species were recorded. All of species recorded are classified as: freshwater snails, 9 families, 15 genera and 22 species; land snails, 7 families, 9 genera and 11 species; and freshwater bivalves, 5 families, 10 genera and 22 species.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	1
ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	3
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
พื้นที่สำรวจ	8
การสำรวจและเก็บตัวอย่างภาคสนาม	9
การจัดจำแนกชนิดตัวอย่างหอย	9
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
สถานที่เก็บตัวอย่าง	10
ปัจจัยทางกายภาพ	11
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของสัตว์กลุ่มหอย	11
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการทดลอง	79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3-1 จุดเก็บตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี	8
ภาพที่ 4-1 ลักษณะทางกายภาพบริเวณจุดสำรวจ	11
ภาพที่ 4-2 ลักษณะของ <i>Cyclophorus volvulus</i> (Müller, 1774)	17
ภาพที่ 4-3 ลักษณะของ <i>Cyclophorus malayanus</i> (Pfeiffer, 1862)	18
ภาพที่ 4-4 ลักษณะของ <i>Pupina siamensis</i> (Möllendorff, 1902)	19
ภาพที่ 4-5 ลักษณะของ <i>Pomacea canaliculata</i> (Lamarck, 1819)	20
ภาพที่ 4-6 ลักษณะของ <i>Pomacea</i> sp.	20
ภาพที่ 4-7 ลักษณะของ <i>Pila ampullacea</i> Linnaeus, 1758	21
ภาพที่ 4-8 ลักษณะของ <i>Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi</i> (Frauenfeld, 1865)	22
ภาพที่ 4-9 ลักษณะของ <i>Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis speciosa</i> (Deshayes, 1876)	23
ภาพที่ 4-10 ลักษณะของ <i>Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis polygramma</i> (Martens, 1860)	23
ภาพที่ 4-11 ลักษณะของ <i>Mekongia swainsoni swainsoni</i> (Lea, 1856)	24
ภาพที่ 4-12 ลักษณะของ <i>Mekongia swainsoni braueri</i> (Kobelt, 1908)	24
ภาพที่ 4-13 ลักษณะของ <i>Mekongia khameriana</i> (Crosse & Fischer, 1876)	25
ภาพที่ 4-14 ลักษณะของ <i>Trochotaia trochoides</i> (Martens, 1860)	25
ภาพที่ 4-15 ลักษณะของ <i>Bithynia (Digoniostoma) siamensis siamensis</i> (Lea, 1856)	26
ภาพที่ 4-16 ลักษณะของ <i>Wattebledia siamensis</i> (Moellendorff, 1902)	27
ภาพที่ 4-17 ลักษณะของ <i>Stenothyra</i> sp.1	28
ภาพที่ 4-18 ลักษณะของ <i>Stenothyra</i> sp.2	29
ภาพที่ 4-19 ลักษณะของ <i>Melaniodes tuberculata</i> (O.F.Mueller, 1774)	30
ภาพที่ 4-20 ลักษณะของ <i>Tarebia granifera</i> (Lamarck, 1822)	31
ภาพที่ 4-21 ลักษณะของ <i>Thiara scabra</i> (O.F.Mueller, 1774)	32
ภาพที่ 4-22 ลักษณะของ <i>Clea (Anentome) helena</i> (Philippi, 1847)	33
ภาพที่ 4-23 ลักษณะของ <i>Rivomarginella morrisoni</i> Brandt, 1968	34
ภาพที่ 4-24 ลักษณะของ <i>Ferrissia</i> sp.1	35
ภาพที่ 4-25 ลักษณะของ <i>Ferrissia</i> sp.2	36
ภาพที่ 4-26 ลักษณะของ <i>Achantina fulica</i> (Férussac, 1821)	37
ภาพที่ 4-27 ลักษณะของ <i>Indosuccinea</i> sp.1	38

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4-28 ลักษณะของ <i>Indosuccinea</i> sp.2	39
ภาพที่ 4-29 ลักษณะของ <i>Cryptozonia siamensis</i> Pfeiffer, 1856	40
ภาพที่ 4-30 ลักษณะของ <i>Hemiplecta distincta</i> Pfeiffer, 1850	41
ภาพที่ 4-31 ลักษณะของ <i>Sarika resplendens</i> (Philippi, 1846)	42
ภาพที่ 4-32 ลักษณะของ <i>Durgella levicula</i> Benson, 1859	43
ภาพที่ 4-33 ลักษณะของ <i>Odontartemon</i> sp.	44
ภาพที่ 4-34 ลักษณะของ <i>Indoplanorbis exustus</i> (Deshayes, 1834)	45
ภาพที่ 4-35 ลักษณะของ <i>Lymnaea (Radix) luteola</i> (Lamarck, 1799)	46
ภาพที่ 4-36 ลักษณะของ <i>Lymnaea (Radix) auricularia swinhoi</i> (Linnaeus, 1758)	47
ภาพที่ 4-37 ลักษณะของ <i>Scaphula pinna</i> Benson, 1856	49
ภาพที่ 4-38 ลักษณะของ <i>Limnoperna siamensis</i> Morelet, 1875	50
ภาพที่ 4-39 ลักษณะของ <i>Limnoperna supoti</i> (Brandt, 1974)	51
ภาพที่ 4-40 ลักษณะของ <i>Hyriopsis (Hyriopsis) bialatus</i> Simpson, 1900	52
ภาพที่ 4-41 ลักษณะของ <i>Hyriopsis (Limnoscapha) myersiana</i> Brandt, 1974	53
ภาพที่ 4-42 ลักษณะของ <i>Pilsbryconcha exilis exilis</i> (Lea, 1839)	53
ภาพที่ 4-43 ลักษณะของ <i>Pilsbryconcha exilis compressa</i> (Martens, 1860)	54
ภาพที่ 4-44 ลักษณะของ <i>Pseudodon cambojensis cambojensis</i> (Petit, 1865)	54
ภาพที่ 4-45 ลักษณะของ <i>Pseudodon inoscularis cumingi</i> (Lea, 1860)	55
ภาพที่ 4-46 ลักษณะของ <i>Uniandra contradens crossei</i> (Deshayes, 1876)	55
ภาพที่ 4-47 ลักษณะของ <i>Uniandra contradens rusticoides</i> Brandt, 1974	56
ภาพที่ 4-48 ลักษณะของ <i>Ensidens ingallsianus ingallsianus</i> (Lea, 1974)	56
ภาพที่ 4-49 ลักษณะของ <i>Scabies phaselus</i> (Lea, 1856)	57
ภาพที่ 4-50 ลักษณะของ <i>Scabies crispata</i> (Gould, 1843)	58
ภาพที่ 4-51 ลักษณะของ <i>Corbicula arata</i> (Sowerby, 1877)	59
ภาพที่ 4-52 ลักษณะของ <i>Corbicula boudoni</i> Morelet, 1886	59
ภาพที่ 4-53 ลักษณะของ <i>Corbicula bocourti</i> (Morelet, 1865)	60
ภาพที่ 4-54 ลักษณะของ <i>Corbicula castanea</i> (Morelet, 1865)	60
ภาพที่ 4-55 ลักษณะของ <i>Corbicula gustaviana</i> Martens, 1900	61
ภาพที่ 4-56 ลักษณะของ <i>Corbicula moreletiana</i> Prime, 1867	61
ภาพที่ 4-57 ลักษณะของ <i>Corbicula solidula</i> Prime, 1861	62
ภาพที่ 4-58 ลักษณะของ <i>Martesia striata</i> (Linnaeus, 1758)	63

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4-1 แสดงค่าปัจจัยกายภาพเฉลี่ยของพื้นที่ทำการสำรวจ	11
ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี	64

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จังหวัดปราจีนบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยทางทิศเหนือติดกับจังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดนครนายก และทิศใต้ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา สภาพภูมิประเทศตอนบนเป็นที่ภูเขาและที่ราบสูง มีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติปางสีดา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจำนวน 4 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเคียวเฉลิมพระเกียรติฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว พื้นที่ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งประกอบด้วยลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำหनुมานและลุ่มน้ำสาขาปราจีนบุรีตอนล่าง (<http://www.haii.or.th/wiki/index.php>, http://www.prachinburi.go.th/plan_2547/front/front2.htm) ปัจจุบันจังหวัดปราจีนบุรีมีการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ผืนป่าและลุ่มน้ำบางส่วนเป็นชุมชนเมืองเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของป่าในพื้นที่รวมแหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียงส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสัตว์บกและสัตว์น้ำโดยเฉพาะกลุ่มสัตว์น้ำจืดที่มีการเจริญเติบโตในแหล่งน้ำ อันได้แก่ หอยฝาเดียวและหอยสองฝา ซึ่งเป็นกลุ่มสัตว์ที่มีความสำคัญทางระบบนิเวศ การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจถึงความหลากหลายชนิดของหอยทากบกและหอยน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1 ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืดและหอยทากบกที่พบในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี
- 2 เพื่อเก็บรวบรวมตัวอย่างและข้อมูลของหอยที่พบในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับหอย และนำองค์ความรู้ที่ได้ถ่ายทอดสู่ชุมชนในพื้นที่
- 3 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยในประเทศไทย สำหรับการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และการวิจัยอื่น ๆ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืดและหอยทากบกที่พบบริเวณพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี โดยทำการสำรวจเก็บเชิงปริมาณทุก 2 เดือนครั้ง รวมระยะเวลา 3 ปี โดยกำหนดจุดสำรวจตามถิ่นอาศัยของหอย เช่น ภูเขา ป่า อ่างเก็บน้ำ ลำน้ำสาขา เป็นต้น จดบันทึกลักษณะของพื้นที่ที่ทำการสำรวจ และค่าปัจจัยทางกายภาพบางประการ ทำการเก็บตัวอย่างหอยน้ำจืดและหอยทากจากบริเวณแม่น้ำปราจีนบุรีตอนล่างและลำน้ำสาขารวมถึงพื้นที่ป่าไม้บริเวณใกล้เคียง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หอยเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีความหลากหลายชนิดมากเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มแมลง ประเทศไทยก็จัดเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายชนิดของหอยมาก จากรายงานการศึกษาของ Brandt (1974) ซึ่งจัดเป็นหนึ่งในเอกสารที่ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ทำการศึกษาหอยน้ำจืดมาโดยตลอด รายงานว่าพบหอยฝาเดียวน้ำจืด 286 ชนิดและหอยกาบน้ำจืด 97 ชนิด และในส่วนของหอยทากบกนั้นเชื่อกันว่าอาจจะมีมากถึง 600 ชนิด (สมศักดิ์, 2543) ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์กลุ่มหอยในระยะแรกของการศึกษามักเป็นการศึกษาของนักธรรมชาติวิทยาชาวต่างชาติและต่อเนื่องเรื่อยมา สำหรับการศึกษาหอยทากบกโดยคนไทยนั้น เท่าที่สามารถสืบค้นจากเอกสารได้แก่ งานของ โขติ (2509) ซึ่งได้รวบรวมรายชื่อของสัตว์กลุ่มหอยในเมืองไทยเอาไว้ โดยมีรายงานถึงชื่อของหอยทากบกไว้จำนวน 39 รายชื่อดังด้วยกัน ในปัจจุบันการศึกษาทางด้านหอยทากบกในประเทศไทยที่สำคัญได้แก่

สมศักดิ์ ปัญญา และคณะ (2545) ได้จัดทำจำแนกหอยต้นไม้สกุล *Amphidromus* เพื่อวิเคราะห์การกระจายทางภูมิศาสตร์ ในบริเวณประเทศไทย รวมทั้งประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปิยรส ทองเกิด และคณะ (2546) ได้ทำการเก็บตัวอย่างหอยทากจิวปากแตรจำนวน 20 ชนิด และทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ไฟโลจีนีในระดับโมเลกุล (Molecular Phylogenetic Analysis) พบว่าลักษณะทางอนุกรมวิธานด้วยฟันของปากเปลือกหอยค่อนข้างมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับ ความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ด้วยยีนในหอย *Gyliotrachela*, *Hypselostoma* และ *Anauchen* พบว่ากลุ่มหอยที่มีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ มักจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงของบรรพบุรุษ

สมศักดิ์ ปัญญา และคณะ (2546) ได้ทำการศึกษาพลวัตประชากรของหอยชอคโกแลต *Amphidromus inversus* Muller ในสภาพป่าธรรมชาติบนเกาะอีร้า อ.สัททีบ จ.ชลบุรี โดยทำการติดเครื่องหมายแล้วตรวจติดตาม พบว่าจำนวนของหอยที่ทำเครื่องหมายและหอยที่เก็บได้ใหม่มีค่าใกล้เคียงกัน จึงทำให้สรุปได้ว่าหอยชอคโกแลตมีบริเวณอาณาเขตที่ไม่กว้างมากนัก และมีถิ่นอาศัยย่อยที่ใช้ในการป้องกันตัวจากผู้ล่า

ศักดิ์บวร ตุ่มปีสุวรรณ และคณะ (2546) ศึกษาอนุกรมวิธานของหอยวงท่อสกุล *Rhiostoma* Benson, 1860 ในประเทศไทย พบว่าสามารถจัดจำแนกหอยทากบกสกุลนี้ได้ 6 ชนิด และมีการกระจายไม่ซ้อนทับกัน โดย *R. housei* เป็นชนิดที่มีลักษณะเป็นบรรพบุรุษของหอยในสกุล *Rhiostoma*

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา และคณะ (2548) ทำการจัดจำแนกชนิดของหอยทากบกสกุล *Amphidromus* Albers, 1850 จำนวน 7 ชนิด โดยใช้เทคนิคมอร์โฟเมตริกจัดจำแนกชนิดของหอยนกขมิ้น 2 สกุลย่อย คือ สกุลย่อย *Amphidromus* และสกุลย่อย *Syndromus* พบว่าสามารถใช้ค่าอัตราส่วนต่างๆ ของเปลือกแยกหอยนกขมิ้นทั้ง 2 สกุลย่อยออกจากกันได้

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา และคณะ (2550) ได้ทำการศึกษาจำนวนโครโมโซมของหอยทากบก จำนวน 14 ชนิดของประเทศไทย ได้แก่หอยทากบกในวงศ์ Achatinidae, Succineidae, Helicarionidae และ Ariophantidae พบว่าหอยทากบกที่ทำการศึกษา มีค่าแฮพลอยด์อยู่ในช่วงระหว่าง $n=24$ ถึง $n=33$

ประทีนบุญงาม และคณะ (2551) ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยทากบกในจังหวัดชลบุรี พบหอยทากบกทั้งสิ้น 16 วงศ์ 29 สกุล 52 ชนิด ในจำนวนนี้มี 22 ชนิดที่เคยมีรายงานมาก่อนหน้า และอีก 30 ชนิดที่เป็นรายงานใหม่ ซึ่งในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 9 ชนิดที่คาดว่าจะป็นชนิดหอยทากบกใหม่ของโลก

รุ่งวิทย์ ชัยจิรวงศ์ และคณะ (2551) การศึกษาสัณฐานวิทยาของเปลือก แรดูลา และกายวิภาคศาสตร์ระบบสืบพันธุ์ของหอยทากที่ไม่ทราบชนิดที่เก็บได้จากจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าหอยทากดังกล่าวเป็นหอยทากกินเนื้อชนิด *Gulella bicolor* (Hutton, 1834) ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งความเป็นไปได้ที่ทำให้

หอยชนิดนี้แพร่เข้ามาในประเทศมีหลายสาเหตุ เช่น ติดมากับไม้ดอก-ไม้ประดับจากต่างประเทศที่นำมาเข้ามาขาย หรือติดมากับดินที่ใช้ปลูกต้นไม้มาเข้า การค้นพบครั้งนี้นับเป็นรายงานครั้งแรกของประเทศไทย

วันวิสาข์ ชิตเชื้อ; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2553) ทำการศึกษาอนุกรมวิธานของหอยทากบกในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง และอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบหอยทากบกทั้งสิ้น 16 วงศ์ 29 สกุล 49 ชนิด ในการศึกษาครั้งนี้พบหอยทากจืด สกุล *Carychium* ที่ จัดว่าเป็นรายงานใหม่ของหอยทากจืดสกุลนี้ในภาคตะวันออกเพิ่มเติมจากที่เคยมีรายงานมาก่อนหน้า

เพลินใจ อັตกลับ; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2553) ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยทากบกในจังหวัดตรัง พบหอยทากบกจำนวนทั้งสิ้น 16 วงศ์ 27 สกุล (genus) 45 ชนิด (species) ประกอบด้วย หอยทากบกวงศ์ Hydrocenidae จำนวน 1 สกุล 4 ชนิด วงศ์ Cyclophoridae จำนวน 5 สกุล 10 ชนิด วงศ์ Diplommatinidae จำนวน 1 สกุล 4 ชนิด วงศ์ Alycaecidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ Pupinidae จำนวน 2 สกุล 3 ชนิด วงศ์ Achatinidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ Ariophantidae จำนวน 4 สกุล 5 ชนิด วงศ์ Camaenidae จำนวน 2 สกุล 4 ชนิด วงศ์ Streptaxidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ Pupillidae จำนวน 3 สกุล 6 ชนิด วงศ์ Subulinidae จำนวน 2 สกุล 2 ชนิด วงศ์ Cerastidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ Helicarionidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ Rathousiidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด และวงศ์ Veronicellidae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด

Panha (1996) ได้ทำการสำรวจรายชื่อหอยทากบกในประเทศไทย พบหอยทากบกทั้งสิ้น 15 วงศ์ 59 สกุล และ 136 ชนิด

Panha และ Burch (1997) ได้พบหอยทากจืดชนิดใหม่ของโลกจากถ้ำในภูเขาหินปูน ในจังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย คือ *Alycaeus pratensis*

Panha และ Patamakanthin (2001) ได้พบหอยทากจืด *Alycaeus somnueki* ซึ่งเป็นชนิดใหม่ของโลก บริเวณภูเขาหินปูนในจังหวัดกระบี่ ประเทศไทย ซึ่งพบว่าหอยทากจืดชนิดนี้มีสีของเปลือก 3 สี คือ สีส้ม, สีขาว และสีเหลือง

Dumrongrojwattana และ Panha (2005) พบหอยทากจืดสกุล *Aulacospira* ชนิดใหม่ของประเทศไทย คือ *Aulacospira khaopratan* โดยพบในบริเวณภูเขาหินปูนในเขตจังหวัดระยอง ประเทศไทย

Panha และ Burch (2005) รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับหอยทากจืดชนิดใหม่ของโลกที่ได้จากการสำรวจวิจัยในประเทศไทย พร้อมทั้งระบุขอบเขตการกระจายของแต่ละชนิดไว้

Dumrongrojwattana และ Panha (2006) พบหอยทากจืดสกุล *Aulacospira* ชนิดใหม่ในประเทศไทย 2 ชนิดคือ *Aulacospira depressus* และ *A. khaobote*

Dumrongrojwattana และ Maassen (2008) พบหอยคอคอด สกุล *Alycaeus* ชนิดใหม่ 2 ชนิด จากพื้นที่เขตภาคตะวันออก คือ *Alycaeus somwangi* และ *A. matchacheepiorum*

Dumrongrojwattana (2008) พบหอยทากจืดสกุล *Aulacospira* ชนิดใหม่ในประเทศไทย จากบริเวณเขาประทุน จังหวัดระยอง และได้ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ ศ. ดร. สมศักดิ์ ปัญหา ผู้เชี่ยวชาญด้านหอยทากบกของเมืองไทย คือ *Aulacospira panhai*

สำหรับการศึกษาหอยทากบกในพื้นที่ใกล้เคียงประเทศเพื่อนบ้าน ที่น่าสนใจได้แก่

Annandale และ Prashad (1920) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการแพร่กระจาย ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเปลือก และแรดูลาของหอยทากกินเนื้อ *Ennea bicolor*

Berry (1962) ทำการศึกษาระบบสืบพันธุ์ของหอยทากบกในวงศ์ Streptaxidae ในประเทศมาเลเซีย 2 ชนิดคือ *Discartemon stenostoms* และ *Huttonella bicolor*

Naggs (1989) ทำการสำรวจเกี่ยวกับการจัดจำแนกชนิดของหอยทากนกก่า *Gulella bicolor* พบว่าหอยทากบกชนิดนี้มีการกระจายที่ไม่แน่นอน จึงทำให้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่กระจายในการจัดจำแนกเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาลักษณะอื่นประกอบ

Vermeulen (1990) ทำการสำรวจหอยทากบกในสกุล *Diaphera* ที่พบในเกาะบอร์เนียว พบหอยทากบกในสกุลนี้ทั้งหมด 3 ชนิด ซึ่งมี 2 ชนิดที่เป็นชนิดย่อย และถือว่าเป็นชนิดใหม่ของโลกด้วยคือ *Diaphera helenae* และ *D. ectyphus*

Kirchner et al. (1997) ศึกษาการแพร่กระจายของหอยทากจิวในสกุล *Truncatellina* พบว่าตัวแปรที่ทำให้หอยในสกุลนี้มีอาณาเขตการแพร่กระจายที่กว้างเนื่องจากกระแสลมพัดพาไป

Vermeulen (1997) พบหอยทากบกชนิดใหม่ของเกาะบาห์ลี 2 ชนิด คือ *Palaina astensis* และ *Geotrochus rimatus*

Schilthuizen และ Rutjes (2001) ทำการสำรวจความหนาแน่นของหอยทากบกในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ของรัฐซาบาร์ เกาะบอร์เนียว ประเทศมาเลเซีย พบหอยทากบกทั้งหมด 546 ชนิด

Schilthuizen et al. (2003) ทำการสำรวจความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายชนิดของหอยทากบกบริเวณภูเขาหินปูนในเกาะบอร์เนียว รัฐซาบาร์ ประเทศมาเลเซีย โดยทำการเปรียบเทียบความอุดมสมบูรณ์ของหอยทากบกที่พบในพื้นที่ที่ไม่ใช่หินปูนกับพื้นที่ที่เป็นภูเขาหินปูน พบว่าทั้งสองบริเวณนี้ไม่มีความแตกต่างกันในด้านความอุดมสมบูรณ์ของหอยทากบก และการทดลองนี้ยังเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าบริเวณภูเขาหินปูนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งอาหารของหอยทากบก

Rundell (2005) ทำการสำรวจหอยทากบกใน 16 รัฐ ของหมู่เกาะเบลัว พบหอยทากบกจำนวน 17 วงศ์ 80 ชนิด โดย 69 ชนิดเป็นชนิดที่พบเฉพาะที่หมู่เกาะเบลัวเท่านั้น อีก 5 ชนิดเป็นชนิดที่พบในหมู่เกาะเบลัวและพบที่อื่นด้วย ส่วนอีก 6 ชนิดเป็นชนิดที่ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ

Schilthuizen และคณะ (2005) ทำการศึกษาหอยทากต้นไม้ *Amphidromus* 3 สกุลย่อย โดยดูลักษณะการขดวนของเปลือกและจำนวนประชากร พบว่ามีประชากรที่มีการขดวนของเปลือกเป็นแบบเวียนซ้ายและเวียนขวาเท่าๆ กัน

Clements (2006) พบหอยทากบกในวงศ์ Streptaxidae Gray, 1860 ซึ่งจัดเป็นหอยทากกินเนื้อชนิดใหม่ในมาเลเซีย คือ *Oophana tiomanensis* โดยพบในเกาะปูลัว ไทโอแมน รัฐเพนนิงซู-ลาร์

Maassen (2006a) ได้ทำการจัดจำแนกชนิดและบรรยายลักษณะของ *Alycaeus* ที่พบในประเทศไทย ลาว มาเลเซีย และอินโดนีเซีย คือ *Alycaeus Christae*, *A. rolfbrandti*, *A. carinata* และ *A. wilhelminae*

Maassen (2006b) สำรองพบหอยทากบกชนิดใหม่ของเวียดนาม 4 ชนิด คือ *Arinia angduensis*, *A. loumboensis*, *Eostrobilops infrequens*, และ *Hemiplecta esculenta*

Sutcharit และ Panha (2006) ทำการศึกษาพบหอยทากบกที่เป็นชนิดย่อยชนิดใหม่ของ *Amphidromus* (*Amphidromus*) *inversus* (Muller, 1774) จากเกาะเพนนิงซูลาร์ ประเทศมาเลเซีย คือ *Amphidromus* (*A.*) *inversus albulus*

Wu และคณะ (2007) ทำการศึกษาหอยทากบกในเกาะดงซา ประเทศไต้หวัน พบหอยทากบกทั้งหมด 13 วงศ์ 26 ชนิด จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า 20 ชนิดใน 26 ชนิดนี้ เป็นรายงานครั้งแรกของประเทศไต้หวัน

สำหรับการศึกษาด้านอนุกรมวิธานของหอยน้ำจืดในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 (โชติ, 2509) และได้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ดังเช่น งานของ

Brandt (1974) ได้สำรวจหอยน้ำจืดทั่วประเทศไทย รายงานว่าพบหอยฝาเดียวน้ำจืด 286 ชนิด และหอยกาบน้ำจืด 97 ชนิด

Upatham et al. (1983) ทำการสำรวจหอยน้ำจืดและน้ำกร่อยในประเทศไทย รายงานว่าพบหอยทั้งสิ้น 268 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นหอยน้ำจืด 162 ชนิด หอยน้ำกร่อย 96 ชนิด และเป็นหอยที่พบได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อยรวม 10 ชนิด

Köhler และ Glaubrecht (2006) ศึกษาสายสัมพันธ์ทางวิวัฒนาการของหอยน้ำจืดสกุล *Brotia* ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไพรัชและคณะ(2538) ศึกษาหอยฝาเดียวเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบหอยทั้งสิ้น 20 ชนิด

ชัตนารี (2539) ได้ศึกษา คาริโอไทป์ของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ *Amblemidae* ที่พบที่ลุ่มแม่น้ำยมและน่าน พบหอยกาบ 9 ชนิด/ชนิดย่อย

สมพงษ์ (2542) ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยทากบกและหอยน้ำจืดในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน พบหอยทั้งสิ้น 32 ชนิด

Kittivorachet and Yangyuen (2004) สำรวจหอยในเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่นในปี 2542 - 2543 พบหอยทั้งหมด 15 วงศ์ 69 ชนิด เป็นหอยฝาเดียว 10 วงศ์ 49 ชนิด หอยกาบ 5 วงศ์ 30 ชนิด โดยหอยที่มีความชุกชุมมากที่สุดคือหอยฝาเดียว *Melanoides tuberculata*

ประทุม (2545) ศึกษาอนุกรมวิธานของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ *Amblemidae* ในลุ่มน้ำมูล พบหอยกาบ 29 ชนิด/ชนิดย่อย

ไพรัชและสัมภาษณ์ (2546) ศึกษาความหลากหลายชนิดของหอยในลำน้ำพอง พบหอยฝาเดียวจำนวน 16 ชนิด หอยสองฝาจำนวน 13 ชนิด

กฤษญา และคณะ (2549) ศึกษาสภาวะทรัพยากรหอยน้ำจืดในแม่น้ำแควน้อย จังหวัดพิษณุโลก ช่วงก่อนการสร้างเขื่อนแควน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริพบหอยฝาเดียว 3 อันดับ 5 วงศ์ 11 สกุล หอยสองฝา 3 อันดับ 3 วงศ์ 12 สกุล

จุฑามาศและคณะ (2550) สำรวจหอยกาบน้ำจืดในประเทศไทย รายงานว่าพบทั้งสิ้น 72 ชนิด/ชนิดย่อย

ประทีน บุญงาม และคณะ (2553). ศึกษาและสำรวจเบื้องต้นด้านความหลากหลายชนิดของหอยทากบก และหอยน้ำจืดในจังหวัดสระแก้ว พบหอยทากบก 12 วงศ์ (families) 24 สกุล (genera) 42 ชนิด (species) และหอยน้ำจืด 5 วงศ์ (families) 7 สกุล (genera) 10 ชนิด (species)

รัชนิวรรณ อินมะดัน และคณะ (2554). สำรวจหอยในจังหวัดสระแก้ว บริเวณแนวเขาหินปูนจำนวน 10 สถานี คือ เขาฉกรรจ์ ถ้ำเพชรโพธิ์ทอง วัดชัยถาวรนิเวศ วัดภูหีบพนาราม วัดชัยน้อย วัดเพชรพนานิคม วัดเขาผาม้าง วัดเขาสำพัง โครงการทับทิมสยาม5 และถ้ำน้ำพระศิวะ บริเวณที่ไม่ใช่เขาหินปูนจำนวน 2 สถานี คือ อุทยานแห่งชาติปางสีดาและประสาทเขาโล้น บริเวณที่เป็นแหล่งน้ำจืดจำนวน 10 สถานีคือ อ่างเก็บน้ำเขาสามสืบ อ่างเก็บน้ำพระปรัง ฝ่ายเขาฉกรรจ์ ฝ่ายบ้านเพชรพนานิคม ฝ่ายบ้านตาหลังโน คลองพรหมโหด บ้านทางหลวง คลองวังเสียว ห้วยมะโหด และคลองน้ำใส ผลการศึกษาพบหอยทากบก 11 วงศ์ 24 สกุล 56 ชนิด และหอยน้ำจืด 11 วงศ์ 21 สกุล 35 ชนิด

รุจิรา จำปาปน และคณะ (2555) สำนวจความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืด ในบริเวณเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยทำการสำวจบริเวณพื้นที่คลองทั้งหมด 10 สถานี คือ คลองสิบเอ็ด คลองสิบสอง คลองสิบสาม คลองสิบสี่ คลองสิบ คลองสอง คลองกระทุ่มลัม คลองลำแขก คลองลำปลาทิว และคลองแสนแสบ ผลการศึกษาพบหอยน้ำจืดฝาเดียว 11 วงศ์ 12 สกุล 14 ชนิด และหอยสองฝา 4 วงศ์ 8 สกุล 18 ชนิด ซึ่งในการสำวจครั้งนี้พบการแพร่กระจายของ *Pomacea canaliculata* มากที่สุด และพบการแพร่กระจายน้อยที่สุด *Hydrorissioia munensis*, *Melanoides tuberculata*, *Stenothyra koratensis koratensis*, *Corbicula bocourti*, *C. leviuscula*, *Hyriopsis (Limnoscapha) desowitzi*, *Physunio micropterus*, *P. modelli*, *Physunio sp.*, *P. superbus*, *Uniandra contradens ascia*, *U. contradens rustica* ซึ่งพบเพียงชนิดละ 1 สถานีจาก 10 สถานีและเมื่อเปรียบเทียบแต่ละลุ่มน้ำภาคต่างๆจากที่มีผู้เคยทำการสำวจไว้ พบหอยบางชนิดเพิ่มเติมจากรายงานซึ่งไม่พบพบในลุ่มน้ำภาคกลางโดยพบหอยฝาเดียว 6 ชนิด และหอยสองฝา 11 ชนิด

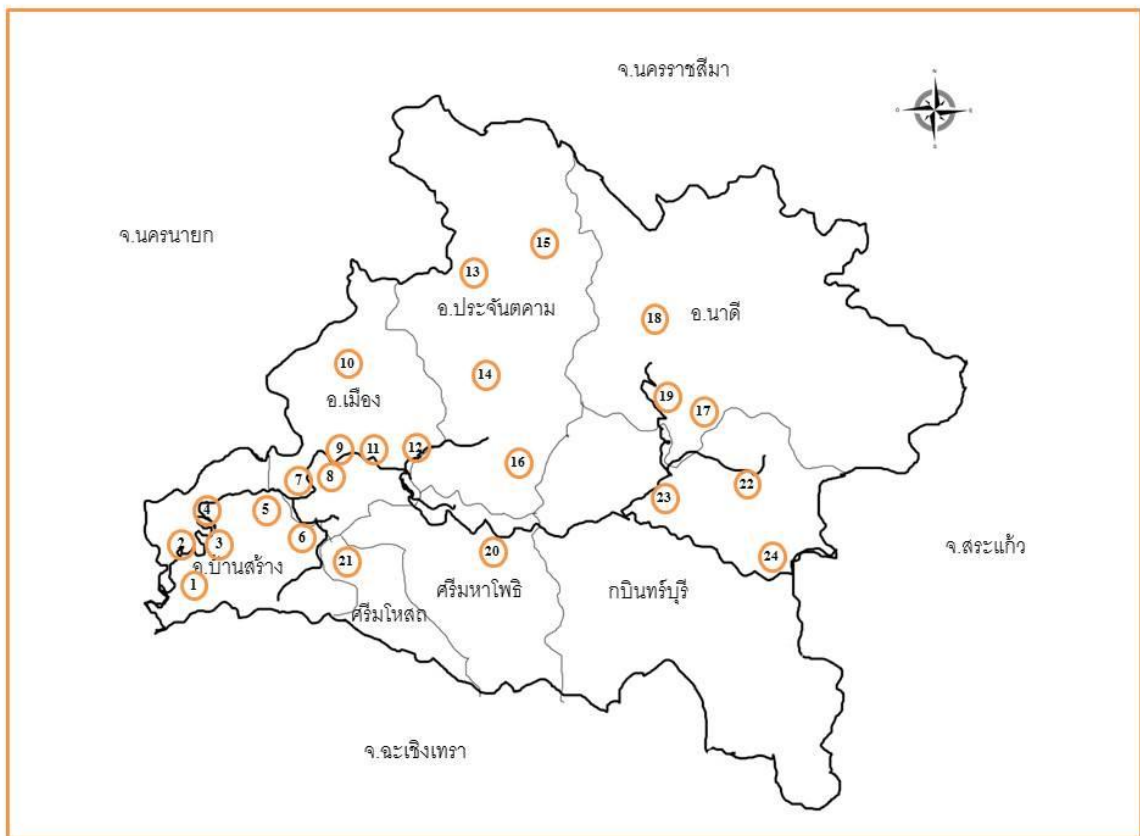

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 พื้นที่สำรวจ

ทำการศึกษาศำรวจเก็บตัวอย่างหอยน้ำจืดตามแม่น้ำและลำน้ำสาขา และหอยทากบกตามพื้นที่ที่เป็นป่าและภูเขาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 3-1 จุดเก็บตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี 1)บริเวณทำน้ำวัดพิภุลวนาราม 2) คลองบางต้นจิก 3) คลองวารี 4) คลองสารภี 5) สะพานบ้านบางเตย 6) หนองอ้ายกลาง อ. เมืองปราจีนบุรี ได้แก่ 7)ทำน้ำวัดมะกอก สีมาราม 8) มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน 9) ประตู่ระบายน้ำบางพลวง 10) น้ำตกเขาอีโต้ 11) คลองชลประทาน และ 12)ทำน้ำวัดสง่างาม อ. ประจันตคาม ได้แก่ 13)น้ำตกธารทิพย์ 14) คลองสัมพันธ์ 15)น้ำตกตะคร้อ และ 16) คลองประจันตคาม อ. นาดี ได้แก่ 17) แก่งหินเพิง 18)อุทยานแห่งชาติทับลาน และ 19)หนองบัวยายภา อ. ศรีมหาโพธิ์ ได้แก่ 20)หาดทรายทอง อ. ศรีมโหสถ ได้แก่ 21)คลองไผ่ขาด อ. กบินทร์บุรี ได้แก่ 22)บริเวณแควพระปรัง 23) แควหนุมาน และ 24)ต้นแม่น้ำบางปะกง

3.2 การสำรวจและเก็บตัวอย่างภาคสนาม

- 3.3.1 ทำการเก็บตัวอย่างหอยน้ำจืดและหอยทากจากบริเวณแม่น้ำปราจีนบุรีตอนล่างและลำน้ำสาขารวมถึงพื้นที่ป่าไม้บริเวณใกล้เคียง โดยออกเก็บตัวอย่างจำนวน 6 ครั้ง (เดือนตุลาคม เดือนธันวาคมเดือนกุมภาพันธ์ เดือนเมษายน เดือนมิถุนายน และเดือนสิงหาคม รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 3-1
- 3.3.2 ทำการสุ่มเก็บตัวอย่างหอยตามพื้นที่ที่กำหนด ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เดินเก็บด้วยมือ การใช้สวิงตักตามหน้าดิน หรือดำเก็บในกรณีตัวอย่างนั้นอยู่บริเวณน้ำลึก โดยไม่เลือกขนาด เพื่อให้ได้จำนวนชนิดมากที่สุด
- 3.3.3 บันทึกข้อมูลเบื้องต้น เช่น สถานที่ที่พบตัวอย่าง ลักษณะสภาพแวดล้อม ถิ่นอาศัย ฯลฯ
- 3.3.4 ตัวอย่างหอยที่มีชีวิตที่เก็บได้นำมารักษาสภาพในเอทิลแอลกอฮอล์ 70 % เป็นตัวอย่างตอง สำหรับเปลือกหอยที่เก็บได้ นำมาทำความสะอาด เก็บเป็นตัวอย่างแห้ง จากนั้นนำกลับไปจัดจำแนกชนิดในห้องปฏิบัติการ
- 3.3.5 ในกรณีที่ตัวอย่างมีขนาดเล็กมาก เช่น หอยทากจิ๋ว (microsnails) จะนำตัวอย่างไปถ่ายภาพเพื่อศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (SEM) เพื่อเตรียมจัดจำแนกชนิด โดยใช้เอกสารตามข้อ 13.4
- 3.3.6 ตัวอย่างที่ได้รับการจัดจำแนกชนิดและยืนยันชนิดแล้ว จะถูกเก็บรักษาไว้ที่ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.4 การจัดจำแนกชนิดตัวอย่างหอย

ตัวอย่างหอยที่เก็บได้ในภาคสนาม นำกลับมาทำการจัดจำแนกชนิด ณ ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้เอกสารของจุฑามาศ และคณะ (2550ก; 2550ข), Brandt (1974), Abbott (1989), Solem (1965; 1966), Panha (1996), Vermeulen and Whitten (1998), Hemmen and Hemmen (2001), และ Panha and Burch (2005) Abbott (1989), Panha (2005) จากนั้นนำมาลงหมายเลขรหัส ถ่ายรูป วัดขนาด ตัวอย่างหอยที่ทำการศึกษา เก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ผลการศึกษา

สถานที่เก็บตัวอย่าง

จากการสำรวจพื้นที่พื้นที่แหล่งน้ำจืด บางพื้นที่ริมฝั่งส่วนใหญ่มีการถมดินและสร้างตะขாய เพื่อเพิ่มแข็งแรงให้แก่ตลิ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายถิ่นอาศัยของหอยน้ำจืด รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 4-1

A)

B)

ภาพที่ 4-1 จุดสำรวจ A. พบมีการถมแนวตลิ่งด้วยหิน B. สร้างสิ่งปลูกสร้างแนวชายฝั่งเพื่อป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง

ปัจจัยทางกายภาพ

ค่าปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ อุณหภูมิ ค่าความเป็นกรด-ด่าง และค่าความเค็มเฉลี่ย พบว่าอุณหภูมิอยู่ในช่วงระหว่าง 28.0-34 องศาเซลเซียส ค่าความเป็นกรด-เบส อยู่ในช่วงระหว่าง 6.2-7.0 และค่าความเค็มเท่ากับ 0 ppt รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 แสดงค่าปัจจัยกายภาพเฉลี่ยของสถานที่ทำการศึกษา

สถานี	ค่าปัจจัยทางกายภาพ		
	อุณหภูมิเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย pH	ค่าความเค็มเฉลี่ย
บริเวณทำน้าวัดพิภุสวนาราม	34	5.6	0.2
คลองบางต้นจิก	33	6.9	8
คลองวารี้	34	5.5	0.3
คลองสารภี	35	6.5	0
สะพานบ้านบางเตย	31	6.6	0
หนองอ้ายกลาง	34	7.6	3
ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม	32	6.7	0
มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน	33	7.1	0
ประตู่ระบายน้ำบางพลวง	30.0	6.6	0
น้ำตกเขาอีโต้	28.2	6.5	0
น้ำตกธารทิพย์	28.2	6.3	0
น้ำตกตะคร้อ	28.0	7.0	0
หนองบัวยายภา	35.0	6.5	0
แก่งหินเพิง	28.4	6.9	0
สะพานข้ามแควหนุมาน	27.2	6.3	0
สะพานข้ามแควพระปรง	29.6	6.2	0
ต้นแม่น้ำบางปะกง	34	6.8	0

4.1 ผลการศึกษา

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดของสัตว์กลุ่มหอยในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ทั้งหมด 24 สถานี แบ่งออกเป็น 7 อำเภอคือ อ. บ้านสร้าง ได้แก่ บริเวณทำน้าวัดพิภุสวนาราม คลองบางต้นจิก คลองวารี้ คลองสารภี สะพานบ้านบางเตย และหนองอ้ายกลาง อ. กบินทร์บุรี ได้แก่ บริเวณแควพระปรง ต้นแม่น้ำบางปะกง และแควหนุมาน อ. เมืองปราจีนบุรี ได้แก่ ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม มูลนิธิ

สว่างบำเพ็ญสถาน ประตู่ระบายน้ำบางพลวง น้ำตกเขาอีโต้ คลองชลประทาน และทำน้ำวัดสว่างาม
 อ. ประจันตคาม ได้แก่ น้ำตกธารทิพย์ คลองสัมพันธ์ น้ำตกตะคร้อ และคลองประจันตคาม อ. นาดี
 ได้แก่ แก่งหินเพิง อุทยานแห่งชาติทับลาน และหนองบัวลายภา อ. ศรีมหาโพธิ์ ได้แก่ หาดทรายทอง
 อ. ศรีมโหสถ ได้แก่ คลองไผ่ขาด ผลการสำรวจพบสัตว์กลุ่มหอยทั้งสิ้น 2 ชั้น (classes), 5 ชั้นย่อย
 (subclasses), 10 อันดับ (orders), 22 วงศ์ (families), 35 สกุล (genera), 57 ชนิด (species)
 แยกออกเป็นหอยฝาเดียว 33 ชนิด และหอยสองฝา 22 ชนิด ดังต่อไปนี้

Kingdom Animalia Linnaeus, 1758

Phylum Mollusca Cuvier, 1804

Class Gastropoda Cuvier, 1804

Subclass Prosobranchia Milne Edwards, 1848

Order Architenioglossa Pilsbry, 1900

Family Cyclophoridae (Gray, 1847)

Genus *Cyclophorus* (Montfort, 1810)

Cyclophorus volvulus (Müller, 1774)

Cyclophorus malayanus (Pfeiffer, 1862)

Family Pupinidae L. Pfeiffer, 1853

Genus *Pupina* Vingard, 1829

Pupina siamensis O.F. Möllendorff, 1902

Family Ampullariidae Gray, 1847

Genus *Pomacea* Perry, 1811

Pomacea canaliculata (Lamarck, 1819)

Pomacea sp.

Genus *Pila* Röding, 1798

Pila ampullacea Linnaeus, 1758

Family Viviparidae Grey, 1847

Genus *Filopaludina* Habe, 1964

Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis polygramma (Martens,

1860)

Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi (Frauenfeld,

1865)

Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis speciosa (Deshayes, 1876)

Genus *Mekongia* Crosse & P. Fischer, 1876

Mekongia swainsoni swainsoni (Lea, 1856)

Mekongia swainsoni braueri (Kobelt, 1908)

Mekongia rattei (Crosse & Fischer, 1876)

Genus *Thochotaia* Brandt, 1974

Thochotaia trochoides (Martens, 1860)

Family Bithyniidae (Walker, 1927)

Genus *Bithynia* Leach, 1818

Bithynia (Digoniostoma) siamensis siamensis Lea, 1856

Genus *Wattebledia* Crosse, 1886

Wattebledia siamensis Moellendorff, 1902

Family Stenothyridae P. Fischer, 1887

Genus *Stenothyra* Benson, 1856

Stenothyra sp.1

Stenothyra sp.2

Family Thiaridae Grey, 1847

Genus *Melaniodes* Olivier, 1804

Melaniodes tuberculata (O.F.Mueller, 1774)

Genus *Tarebia* H. & A. Adams, 1854

Tarebia granifera (Lamarck, 1822)

Genus *Thiara* Röding, 1798

Thiara scabra (O.F.Mueller, 1774)

Order Neogastropoda Wenz, 1941

Family Buccinidae Fleming, 1821

Genus *Clea* Adams, 1855

Clea (Anentome) helena (Philippi, 1847)

Family Marginellidae Fleming, 1828

Genus *Rivomarginella* Brandt, 1968

Rivomarginella morrisoni Brandt, 1968

Family Ancyliidae Brown, 1844

Genus *Ferrissia* Walker, 1903

Ferrissia sp.1

Ferrissia sp.2

Subclass Pulmonata Cuvier, 1814

Order Basommatophora Keferstein in Bronn, 1864

Family Bulinidae Baker, 1945

Genus *Indoplanorbis* Prashad and Amin-ud-Din, 1921

Indoplanorbis exustus (Deshayes, 1834)

Order Stylommatophora Schmidt, 1856

Family Achatinidae Blanford, 1864

Genus *Achatina* Lamarck, 1799

Achantina fulica (Férussac, 1821)

Family Succineidae Beck, 1837

Genus *Indosuccinea* Rao, 1924

Indosuccinea sp.1

Indosuccinea sp.2

Family Ariophantidae Godwin & Austen, 1888

Genus *Cryptozona* Morch, 1820

Cryptozona siamensis Pfeiffer, 1856

Genus *Hemiplecta* Albers, 1850

Hemiplecta distincta Pfeiffer, 1850

Genus *Sarika* (Philippi, 1846)

Sarika resplendens (Philippi, 1846)

Family Helicarionidae Bourguignat, 1877

Genus *Durgella* Blanford, 1863

Durgella levicula Benson, 1859

Order Sigmurethra A. Schmidt, 1855

Family Streptaxidae Gray, 1860

Genus *Odontartemon* Pfeiffer, 1856

Odontartemon sp. L. Pfeiffer, 1853

Family Lymnaeidae Rafinesque, 1815

Genus *Lymnaea* Lamarck, 1799

Lymnaea (Radix) luteola (Lamarck, 1799)

Lymnaea (Radix) auricularia (Linnaeus, 1758)

Class Bivalvia Linnaeus, 1758

Subclass Pteriomorphia Beurlen, 1944

Order Arcoida Stoliczka, 1871

Family Arcidae Lamarck, 1809

Genus *Scaphula* Benson, 1834

Scaphula pinna Benson, 1856

Order Mytiloida Férussac, 1822

Family Mytilidae Rafinesque, 1815

Genus *Limnoperna* Rochebrune, 1882

Limnoperna siamensis Morelet, 1875

Limnoperna supoti Brandt, 1974

Subclass Plaeoheterodonta Schizodontida Steinmann, 1888

Order Unionoidae Stoliczka, 1871

Family Unionidae Rafinesque, 1820

Genus *Hyriopsis* Conrad, 1853

Hyriopsis (Hyriopsis) bialatus Simpson, 1900

Hyriopsis (Limnoscapha) myersiana Brandt, 1974

Genus *Pilsbryoconcha* Simpson, 1900

Pilsbryoconcha exilis exilis (Lea, 1839)

Pilsbryoconcha exilis compressa (Martens, 1860)

Genus *Pseudodon* Gould, 1844

Pseudodon cambojensis cambojensis (Petit, 1865)

Pseudodon inoscularis cumingi (Lea, 1860)

Genus *Uniandra* Hass, 1912

Uniandra contradens crossei (Deshayes, 1876)

Uniandra contradens rusticoides Brandt, 1974

Genus *Ensidens* Frierson, 1911

Ensidens ingallsianus ingallsianus (Lea, 1974)

Genus *Scabies* Haas, 1911

Scabies phaselus (Lea, 1856)

Scabies crispata (Gould, 1843)

Subclass Heterodonta Neumayr, 1884

Order Veneroida H. & A. Adams, 1858

Family Corbiculidae Gray, 1847

Genus *Corbicula* Muhlfield, 1811

Corbicula arata Sowerby, 1877

Corbicula boudoni Morelet, 1886

Corbicula bocourti Morelet, 1865

Corbicula castanea Morelet, 1865

Corbicula gustaviana Martens, 1900

Corbicula moreletiana Prime, 1867

Corbicula solidula Prime, 1861

Order Myoida Goldfuss, 1820

Family Pholadidae Lamarck, 1809

Genus *Martesia* G. B. Sowerby I, 1824

Martesia striata (Linnaeus, 1758)

ลักษณะทางอนุกรมวิธานของหอยน้ำจืดในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี พบทั้งสิ้น 55 ชนิด มี

ดังนี้

Class Gastropoda Cuvier, 1804

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน : หอยฝาเดียวที่ใช้ลักษณะของเปลือกในการจัดจำแนกออกเป็นวงศ์ สกุล และชนิด ได้แก่ ลักษณะการขดม้วนเป็นวงของเปลือก (whorl) เป็นแบบต่างๆเช่น กลมหรือเป็นมุม หรือยกสูง เป็นสันหรือแบน จำนวนวงของเปลือกอาจมี 2-3 วงหรือมากกว่านั้น ลักษณะการมีหรือไม่มี

มีสะดือ (umbilicus) ลักษณะแกนเปลือก (columella) :ซึ่งบิดเป็นเกลียวหรือตรง ลักษณะปากเปลือก ลักษณะลวดลายหรือสีของเปลือก การมีหรือไม่มีฝาปิดเปลือก (operculum)

Subclass Prosobranchia

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของหอยฝาเดียวจัดอยู่ในชั้นคลาสนี้ พบอาศัยทั่วไป แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในน้ำจืด มีเพียงบางชนิดที่อาศัยอยู่บนบก เปลือกมีขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ รูปร่างมีหลายแบบ เช่น ยาวรี กลม ส่วนใหญ่มีโอเพอร์คิวลัม

Order Architenioglossa

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นรูปทรงกรวยรูปไข่ เปลือกเรียบ อาจมีตุ่มหรือสันยื่นออกมา บางชนิดอาจพบแถบสีบนเปลือกด้วย โอเพอร์คิวลัมเป็นมันเงาไม่หนามาก และเป็นแบบคอนเซนตริก (concentric) เทนทาเคิลอยู่ทางขวา (right tentacle)

Family Cyclophoridae (Gray, 1847)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: มีเปลือกที่หนาและแข็งแรง พบได้ตั้งแต่ขนาดเล็กมาก จนถึงขนาดใหญ่ รูปทรงเปลือกอาจมีทั้งทรงกรวยสูงและทรงกรวยเตี้ย ปากเปลือกมีลักษณะเป็นวงกลม ขอบเปลือกหนา บางชนิดพบร่องที่บรรจุท่อหายใจบริเวณปากเปลือก ฝาปิดเปลือกมีลักษณะเป็นมันเงา หรืออาจด้านและหนา เนื่องจากมีการสะสมของหินปูน

Genus *Cyclophorus* (Montfort, 1810)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เป็นกลุ่มหอยที่ใช้เหงือกในการแลกเปลี่ยนก๊าซ ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นบาง ขอบปากเปลือกหนา เปลือกมีขนาดใหญ่ ผิวเปลือกเรียบ วงเปลือกสุดท้ายมีสีน้ำตาลเข้มพาดไปจนถึงขอบปากเปลือก

ภาพที่ 4-2 ลักษณะของ *Cyclophorus volvulus* (Müller, 1774)

ชื่อไทย: หอยหอมเล็ก

ลักษณะสำคัญ: เปลือกทรงกรวยสูง ขนาดเล็ก มีขนาดประมาณ 32 มิลลิเมตร ผิวเปลือกเรียบ มีวงเปลือกประมาณ 4-5 วงเปลือกมีสีน้ำตาล ประด้วยลายเส้นสีขาวรอบวงเปลือก วงเปลือกสุดท้ายมีเส้นสีน้ำตาลคาดรอบเปลือก ช่องปากเปลือกกว้าง ขอบบานออกโค้งมน สะดือกว้าง

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นดิน หรือใต้เศษซากใบไม้

สถานที่พบ: น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, น้ำตกเขาอีโต้, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

ภาพที่ 4-3 ลักษณะของ *Cyclophorus malayanus* (Pfeiffer, 1862)

ชื่อไทย: หอยหอมมลายู

ลักษณะสำคัญ: เปลือกทรงกรวยสูง ขนาดใหญ่ มีขนาดประมาณ 50 มิลลิเมตร ผิวเปลือกเรียบ มีวงเปลือกประมาณ 5.5 วงเปลือกมีพื้นเป็นสีเหลืองอ่อน ลายเส้นสีน้ำตาลเข้ม พาดบริเวณสันเปลือก วงเปลือกสุดท้ายมีเส้นสีน้ำตาลคดรอบเปลือก ช่องปากเปลือกกว้าง ขอบบานออกโค้งมน สะดือกว้าง และลึก

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นดิน หรือใต้เศษซากใบไม้

สถานที่พบ: น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, น้ำตกเขาอีโต้, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Family Pupinidae L. Pfeiffer, 1853

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงกระบอกหรือทรงกระสวย ผิวเปลือกเรียบมันวาว มีฝาปิดเปลือก ช่องปากเปิดกลม

Genus *Pupina* Vingard, 1829

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงกระบอกหรือทรงกระสวย ผิวเปลือกเรียบมันวาว มีท่อนหายใจบริเวณช่องปากเปิด

ภาพที่ 4-4 ลักษณะของ *Pupina siamensis* (Möllendorff, 1902)

ชื่อไทย: หอยทากเปลือกมัน

ลักษณะสำคัญ: เปลือกเป็นทรงกระสวย มีขนาดเล็ก ผิวเปลือกเรียบมันเงา สีน้ำตาล วงเปลือกสุดท้ายใหญ่กว่าวงอื่น ช่องปากเปิดกลม มีท่อหายใจ 2 ท่อ บริเวณวงเปลือกสุดท้าย และบริเวณขอบปาก ไม่มีฟันภายในปากเปลือก

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นดิน เกาะอยู่ตามก้อนหิน หรือโคนต้นไม้

สถานที่พบ: แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Family Ampullariidae Gray, 1847

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ รูปร่างกลมป้อม มีอัมบิลิคัส ผิวเปลือกเรียบประกอบด้วยเส้นการเจริญเติบโตที่อยู่แนวแกนหรือแนวตั้งของเปลือก ปากเปลือกขนาดยาวใหญ่เป็นรูปไข่หรือรูปรีและเป็นแบบเด็ทซ์ทริล โอเพอร์คิวลัมสามารถปิดปากเปลือกได้สนิท หินา แข็งเป็นแบบคอนเซนทริก (concentric) และมีจุดศูนย์กลางอยู่ค่อนมาทางขอบปากเปลือกด้านคอลูเมลลา บริเวณช่องแมนเทิล (mantle cavity) ของตัวหอยบรรจุทั้งเหงือกและปอด แรตุลาเป็นแบบทีนิโอกลอสซา อวัยวะสืบพันธุ์เพศผู้ไม่มี Penis ที่แท้จริง แต่จะมีอวัยวะที่เปลี่ยนแปลงมาจากขอบแมนเทิลมาทำหน้าที่แทน ส่วนใหญ่มีการดำรงชีวิตครึ่งบกครึ่งน้ำ พบในน้ำจืด และในเขตร้อน (สุชาติ อุปถัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Pomacea* Perry, 1811

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกสีเหลืองปนน้ำตาล เนื้อและหนวดสีเหลือง ตัวที่มีเปลือกสีเขียวเข้มปนดำ และมีสีดำจางๆ พาดตามความยาว เนื้อและหนวดสีน้ำตาลอ่อน

ภาพที่ 4-5 ลักษณะของ *Pomacea canaliculata* (Lamarck, 1819)

ชื่อไทย: หอยเชอรี

ลักษณะสำคัญ: เปลือกสีเหลืองปนน้ำตาล ปากเปลือกมีสีขาว ร่องวงเปลือกลึก เนื้อและหนวดสีเหลือง ตัวที่มีเปลือกสีเขียวเข้มปนดำ และมีสีดำจางๆ พาดตามความยาว เนื้อและหนวดสีน้ำตาลอ่อน ผาปิดเปลือกเป็นแผ่นไคตินบาง

ถิ่นอาศัย: บ่อน้ำ, บึง, นาข้าว, คลอง และ บริเวณที่ลุ่มน้ำขัง

สถานที่พบ: หนองบัวลายภา, คลองวารี, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-6 ลักษณะของ *Pomacea* sp.

ชื่อไทย: หอยเชอรี่ปากส้ม

ลักษณะสำคัญ: เปลือกสีเหลืองปนน้ำตาล ปากเปลือกมีสีส้ม ร่องวงเปลือกลึก เนื้อและหนวดสีเหลือง ตัวที่มีเปลือกสีเขียวเข้มปนดำ และมีสีดำจางๆ พาดตามความยาว เนื้อและหนวดสีน้ำตาลอ่อน ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นไคตินบาง

ถิ่นอาศัย: บ่อน้ำ, บึง, นาข้าวเขต, คลอง และ บริเวณที่ลุ่มน้ำขัง

สถานที่พบ: หนองบัวลายภา, คลองวารี, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

Genus *Pila* Röding, 1798

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกสีเหลืองปนน้ำตาล ปากเปลือกมีสีขาว ร่องวงเปลือกตื้นปิดแทบสนิท เนื้อและหนวดสีเหลือง ตัวที่มีเปลือกสีเขียวเข้มปนดำ และมีสีดำจางๆ พาดตามความยาว เนื้อและหนวดสีน้ำตาลอ่อน ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นหินปูนหนา

ภาพที่ 4-7 ลักษณะของ *Pila ampullacea* Linnaeus, 1758

ชื่อไทย: หอยโข่ง

ลักษณะสำคัญ: เปลือกสีเหลืองปนน้ำตาล ปากเปลือกมีสีขาว ร่องวงเปลือกตื้นปิดแทบสนิท เนื้อและหนวดสีเหลือง ตัวที่มีเปลือกสีเขียวเข้มปนดำ และมีสีดำจางๆ พาดตามความยาว เนื้อและหนวดสีน้ำตาลอ่อน ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นหินปูนหนา

ถิ่นอาศัย: บ่อน้ำ, บึง, นาข้าวเขต, คลอง และ บริเวณที่ลุ่มน้ำขัง

สถานที่พบ: แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม

Family Viviparidae Grey, 1847

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกขนาดกลาง รูปร่างเปลือกทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกอาจเรียบหรืออาจมีตุ่มหรือสันยื่นออกมา บางชนิดอาจพบแถบสีบนเปลือกด้วย โอเพอร์คิวลัมเป็นมันเงาไม่หนามาก และเป็นแบบคอนเซนทริก เทนเทเคลขวาของหอยเพศผู้เปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่เป็นอวัยวะสืบพันธุ์ หอยเพศเมียออกลูกเป็นตัว (ovoviviparous) และมีถุงฟักตัวอ่อน (brood pouch) อยู่ภายใน พบในน้ำจืด (สุชาติ อุปถัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Filopaludina* Habe, 1964

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกขนาดกลาง รูปร่างเปลือกทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกอาจเรียบหรืออาจมีตุ่มหรือสันยื่นออกมา บางชนิดอาจพบแถบสีบนเปลือกด้วย ฝาปิดเปลือกมีลักษณะแข็ง และค่อนข้างหนา

ภาพที่ 4-8 ลักษณะของ *Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi* (Frauenfeld, 1865)

ชื่อไทย: หอยขม, หอยจู้บ

ลักษณะสำคัญ: ซันกันหอยแหลม เป็นเกลียว รูปร่างไม่พองมาก ช่องปากเปลือกกลมรี ขอบปากบาง ผิวเปลือกสีเขียวแกมน้ำตาล ไม่มีลายบนเปลือก มีสันพาดตามแนวนอนบริเวณบอดี้เวิร์ล

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่องน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: หนองบัวยายภา, คลองวารี, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-9 ลักษณะของ *Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis speciosa* (Deshayes, 1876)

ชื่อไทย: หอยขมลาย

ลักษณะสำคัญ: เปลือกเป็นรูปกรวยกลมทรงไข่ เกือบยอหดแหลม เปลือกค่อนข้างหนาและแข็ง ผิวเปลือกเรียบเป็นมัน ผิวด้านนอกสีเขียวอมเหลือง มีแถบเส้นสีดำพาดวนรอบเปลือกประมาณ 15-24 เส้น หนาเท่ากันทุกเส้น และพาดไม่ตลอดทั้งบอดี้เวิร์ล โดยครึ่งล่างจะไม่พบแถบเส้น ช่องปากกลมรี ริมขอบปากบาง

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: หนองบัวลายภา, คลองวารี, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-10 ลักษณะของ *Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis polygramma* (Martens, 1860)

ชื่อไทย: หอยขมลาย

ลักษณะสำคัญ: เปลือกเป็นรูปกรวยกลมทรงไข่ เกลียวยอดแหลม เปลือกค่อนข้างหนาและแข็ง ผิวเปลือกเรียบเป็นมัน ผิวด้านนอกสีเขียวอมเหลือง มีแถบเส้นสีดำพาดวนรอบเปลือกประมาณ 15-24 เส้น แต่ละเส้นมีขนาดเท่ากันทุกเส้น โดยพาดตลอดทั้งบอดี้เวียร์ล ช่องปากกลมรี ริมขอบปากบาง

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: หนองบัวลายภา, คลองวารี, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

Genus *Mekongia* Crosse & P. Fischer, 1876

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: : เปลือกขนาดกลาง รูปร่างเปลือกทรงกรวยรูปไข่ค่อนข้างกลมมน ผิวเปลือกเรียบ บางชนิดอาจพบแถบสีบนเปลือกด้วย ฝาปิดเปลือกมีลักษณะบางใส

ภาพที่ 4-11 ลักษณะของ *Mekongia swainsoni swainsoni* (Lea, 1856)

ชื่อไทย: หอยขม, หอยทราย, หอยจู้บ, หอยเล็บม้า

ลักษณะสำคัญ: เปลือกทรงกรวยรูปไข่ค่อนข้างกลมมน ผิวเปลือกเรียบ เปลือกมีสีเขียวอ่อน ก้นค่อนข้างนูน สะดือปิด ฝาปิดเปลือกมีลักษณะบางใส

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, ทำน้ำวัดสง่างาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-12

ลักษณะของ

Mekongia swainsoni braueri (Kobelt, 1908)

ชื่อไทย: หอยขม, หอยทราย, หอยจู้บ, หอยเล็บม้า

ลักษณะสำคัญ: เปลือกทรงกรวยรูปไข่ค่อนข้างกลมมน ผิวเปลือกเรียบ เปลือกมีสีเขียวอ่อน ก้นค่อนข้างแบนราบ สะดือปิด ฝาปิดเปลือกมีลักษณะบางใส

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, ทำน้ำวัดสง่างาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-13 ลักษณะของ *Mekongia khameriana* (Crosse & Fischer, 1876)

ชื่อไทย: หอยขม, หอยทราย, หอยจับ, หอยเล็บม้า

ลักษณะสำคัญ: เปลือกทรงกรวยรูปไข่ค่อนข้างกลมมน ผิวเปลือกมีสัน เปลือกมีสีเขียวอ่อน ก้นค่อนข้างนูนสูง สะดือเปิด ฝาปิดเปลือกมีลักษณะบางใส

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ท้องน้ำ หรือฝังตัวในทราย

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, ทำน้ำวัดสง่างาม, หาดทรายทอง

Genus *Trochotaia* Brandt, 1974

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: ตัวเต็มวัยเปลือกมีรูปร่างทรงพีระมิดค่อนข้างแบน ในตัวอ่อนเปลือกจะเป็นทรงกรวยสูงคล้ายกับสกุล *Basilisa* และไม่มีสันคมที่บริเวณบอดี้เวิร์ลเหมือนกับสกุล *Eyriesia*

ภาพที่ 4-14 ลักษณะของ *Trochotaia trochoides* (Martens, 1860)

ชื่อไทย: หอยขมยอดราบ, หอยเกลียว, หอยหอม, หอยเวียน

ลักษณะสำคัญ: เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงพีระมิด ผิวเรียบ จุดยอดจนถึงวงถัดจากวงแรกมีสีม่วง วงที่เหลือด้านล่างมีสีเขียวเหลือง และปรากฏบริเวณที่เป็นสีน้ำตาลขนานบร่องระหว่างวง วงมีลักษณะเกือบแบน วงสุดท้าย (บอดี้เวิร์ล) มีสันคม(keel) โดยรอบบริเวณกลางวง ช่องเปิดเปลือกกว้างแผ่ปิด ช่องเปลือกมีสีน้ำตาล ด้านในเป็นมัน มีลายเป็นแบบคอนเซนทริก (concentric)

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดสง่างาม

Family Bithyniidae Walker, 1927

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกทรงกรวยรูปไข่หรือค่อนข้างรูปไข่ ผิวเปลือกเรียบ ปากเปลือกกลมหรืออาจเป็นรูปรีและเป็นมุมที่ส่วนฐานของปากเปลือก โอเพอร์คิวลัมเป็นสารพวกหินปูนและเป็นแบบคอนเซนตริกซึ่งมีสไปรัลนิวเคลียส (spiral nucleus) อยู่ตรงกลาง ตัวหอยปกคลุมด้วยรงควัตถุเมลานิน (melanin) และรงควัตถุสีเหลือง เทนเทเคลียวาเรียว ตาติดอยู่ที่ฐานของเทนเทเคลิล ด้านหน้าของส่วนหัวยื่นยาว อาศัยเหงือกและแรดูลาในการกินอาหาร พบทั่วไปในทวีปยุโรป เอเชีย แอฟริกา ประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย อาศัยอยู่ในน้ำจืด (สุชาติ อุปลัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Bithynia* Leach, 1818

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกเรียบ ปากเปลือกกลมหรือรี ฝาปิดเปลือกเป็นพวกสารหินปูน ลักษณะเป็นแบบคอนเซนตริกที่มีสไปรัลนิวเคลียสอยู่ตรงกลาง (ไพรัช ทาบสีแพร และคณะ, 2538)

ภาพที่ 4-15 ลักษณะของ *Bithynia (Digoniostoma) siamensis siamensis* (Lea, 1856)

ชื่อไทย: หอยขมจิ๋ว

ลักษณะสำคัญ: ตัวเต็มวัยเปลือกเรียบรูปทรงกรวย หรือค่อนข้างไปทางรูปไข่ เปลือกค่อนข้างหนา ยอดทุ่แต่น้อยกว่า *Bithynia (Digoniostoma) goniomphalos* (ไพรัช ทาบสีแพร และคณะ, 2538)

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝั่งตัวในทราย

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

Genus *Wattebledia* (Crosse, 1886)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกเรียบ ปากเปลือกกลมหรือรี ฝาปิดเปลือกเป็นพวกสารหินปูน ลักษณะเป็นแบบคอนเซนตริกที่มีสไปรัลนิวเคลียสอยู่ตรงกลาง สะดือปิดสนิท

ภาพที่ 4-16 ลักษณะของ *Wattebledia siamensis* (Moellendorff, 1902)

ชื่อไทย: หอยคัน

ลักษณะสำคัญ: เปลือกมีสีน้ำตาล ทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกเรียบ ปากเปลือกกลมหรือรี ฝาปิดเปลือกเป็นพวงสารหินปูน ลักษณะเป็นแบบคอนเซนตริกที่มีสไปรัลนิวเคลียสอยู่ตรงกลาง แต่ละค่อนข้างนูน สะดือปิดสนิท

ถิ่นอาศัย: อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำ หรือฝังตัวในทราย

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

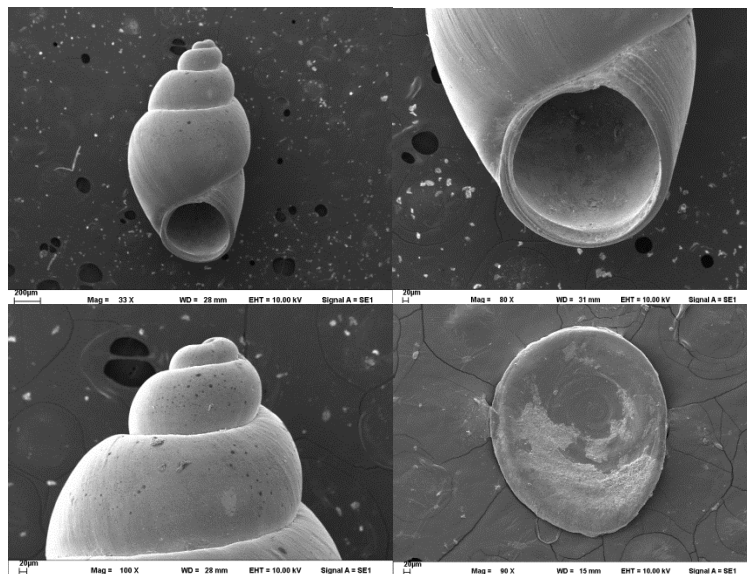
Family Stenothyridae P. Fischer, 1887

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดเล็ก ลักษณะเป็นทรงกรวยรูปไข่ ยาว เปลือกบางและเป็นมันเงา บอดิเวอร์ลมีขนาดใหญ่กว่าสไปร์เวอร์ลมาก ปากเปลือกมีขนาดเล็ก ผิวด้านในของโอเพอร์คิวลัมมีสันยื่นออกมาสามอัน หอยมีเทนเทเคลยาวเรียว พบทั่วไปในทวีปเอเชียใต้ ตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออก หมู่เกาะแปซิฟิกตะวันตกและออสเตรเลีย อาศัยอยู่ในน้ำจืดและน้ำกร่อย (สุชาติ อุปลัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Stenothyra* Benson, 1856

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดเล็กมาก ไม่เกิน 8 มิลลิเมตร ลักษณะเป็นทรงกรวยรูปไข่ ยาว เปลือกบางใส และเป็นมันเงา บอดิเวอร์ลมีขนาดใหญ่กว่าสไปร์เวอร์ลมาก ปากเปลือกมีขนาดแตกต่างกันในแต่ละชนิด

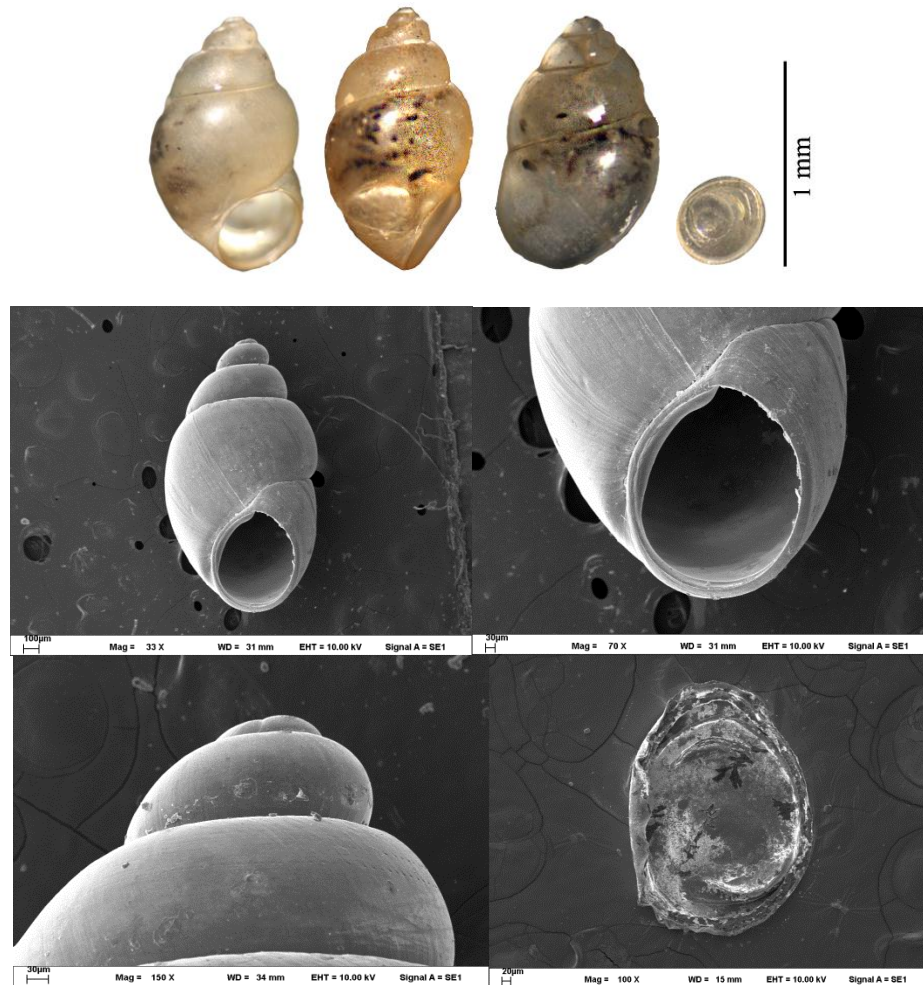
ภาพที่ 4-17 ลักษณะของ *Stenothyra* sp.1

ชื่อไทย: หอยคันจิ๋ว

ลักษณะสำคัญ: เปลือกไม่มีสันและลวดลายบนผิว ไม่มีแถบหรือจุดสีน้ำตาลบริเวณรอยต่อระหว่าง spire กับ body whorl ยอดเป็นรูปโดม ปากเปลือกมีสันนูนขึ้นมา 1 สัน ก่อนเปิดออก ซึ่งคล้ายกับชนิด *Stenothyra hybocystoides* แต่ปากเปลือกตั้งตรง มีขนาดเล็กกว่า และความสูงของเปลือกมีขนาดน้อยกว่า 2-3 มิลลิเมตร คล้ายกับชนิด *S. combodiensis* เปลือกเป็นรูปไข่ เรียวยาว คล้ายกับชนิด *S. mcmulleni* บนฝาปิดเปลือกมีสันยื่นออกมา จำนวน 3 อัน รอยต่อระหว่างปากเปลือกกับ body whorl เป็นเส้นตรง

ถิ่นอาศัย: เกาะอยู่ตามรากผักตบชวา

สถานที่พบ: ประจวบคีรีขันธ์บางพลวง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-18 ลักษณะของ *Stenothyra* sp.2

ชื่อไทย: หอยคันจิ๋ว

ลักษณะสำคัญ: เปลือกไม่มีสันและลวดลายบนผิว ไม่มีแถบหรือจุดสีน้ำตาลบริเวณรอยต่อระหว่าง spire กับ body whorl ยอดเป็นรูปโดม ปากเปลือกมีสันนูนขึ้นมา 1 สัน ก่อนเปิดออก ซึ่งคล้ายกับชนิด *Stenothyra hybocystoides* แต่ปากเปลือกตั้งตรง มีขนาดเล็กกว่า และความสูงของเปลือกมีขนาดน้อยกว่า 2-3 มิลลิเมตร คล้ายกับชนิด *S. combodiensis* เปลือกเป็นรูปไข่ คล้ายกับชนิด *S. mcmulleni* เปลือกเป็นรูปทรงกลมมากกว่า *Stenothyra* sp.1 มีขนาดบนฝาปิดเปลือกมีสันยื่นออกมา จำนวน 3 อัน รอยต่อระหว่างปากเปลือกกับ body whorl เป็นรูปตัวเอส

ถิ่นอาศัย: เกาะอยู่ตามรากผักตบชวา

สถานที่พบ: ประตुरะบายน้ำบางพลวง, คลองชลประทาน, มุลินธิสว่างบำเพ็ญสถาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

Family Thiaridae Grey, 1847

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกทรงกรวยยาวหรืออาจเป็นทรงกรวยรูปไข่ ผิวเปลือกไม่เรียบอาจเป็นสันหรือมีลวดลายนูนหรือขรุขระ สไปร์มีกส์ก็กร่อน โอเพอร์คิวลัมบาง เป็นมัน และเป็นแบบพอสซิสไปรัลหรือมีลติสไปรัล หอยเพศเมียออกลูกเป็นตัว ฝังตัวอ่อนจะอยู่ใต้ช่องลำตัวบริเวณคอและมีรูเปิดทางด้านขวาของคอ พบในทวีปยุโรปตอนใต้ แอฟริกา เอเชีย อเมริกาใต้ ส่วนใหญ่อยู่ในน้ำจืด (สุชาติ อุปลัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Melaniodes* Olivier, 1804

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงกรวยยาว มีเว็รลประมาณ 5-10 เว็รล ซึ่งค่อยๆมีขนาดใหญ่ขึ้นและจะเพิ่มจำนวนเว็รลตามขนาดของหอย เว็รลอาจมีลักษณะนูนหรือแบน ส่วนยอดของเปลือก (apex) มักมีลักษณะกร่อนหรือมีลักษณะคล้ายปลายตัด (truncate) เปลือกมีสีน้ำตาลหรือสีเขียวมะกอกเปลือกเป็นสันและผิวเปลือกปกคลุมด้วยปุ่มเล็กๆ จำนวนเว็รลประมาณ 5-10 เว็รล ลวดลายบนเปลือกหอยจะมี spiral ridges เป็นเส้นเล็กๆเป็นจำนวนมากมีลวดลายเป็นสันหรือขอบนูน ลักษณะการขดวนของเปลือกเป็นแบบวนขวา (dextral) แผ่นปิดปากเปลือก เป็นรูปไข่ บางเป็นมัน มีลวดลายวนต่อกันเป็นวงเล็กๆ

ภาพที่ 4-19 ลักษณะของ *Melaniodes tuberculata* (O.F.Mueller, 1774)

ชื่อไทย: หอยเจดีย์

ลักษณะสำคัญ: เปลือกหนาปานกลาง ยาว ก้นเปลือกหอยแหลม มีเกลียวพาดรอบเปลือกในแนวยาว เปลือกมีสีน้ำตาล หรือเหลือง ปากเปลือกคล้ายรูปไข่

ถิ่นอาศัย: อาศัยตามโขดหิน ใบไม้ กิ่งไม้ หอยบางตัวจะฝังตัวอยู่ในดินทรายหรือในดินที่เป็นโคลนตม มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

สถานที่พบ: คลองบางต้นจิก, หนองบัวยายภา, คลองวารี, น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, แควหนุमान, สะพานข้ามแควพระปรัง, น้ำตกเขาอีโต้, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

Genus *Tarebia* H. & A. Adams, 1854

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างเป็นกรวยไข่ มีลักษณะหนาเป็นสีเขียวหรือสีน้ำตาล ผิวเปลือกเป็นสัน และปกคลุมด้วยปุ่มหรือตุ่มกลมเล็กๆ โดยทั่วไปยอดเปลือกจะสึกกร่อน (apex eroded) มีเว็รลประมาณ 5-7 เว็รล บอดี้เว็รล (body whorl) มีขนาดใหญ่ ลวดลายบนเปลือกประกอบด้วย spiral groove และ axial ribs โดยผิวเปลือกมีลวดลายเป็นสันหรือขอบนูน

ประกอบด้วย 2 spiral grooves ลึก และ 3 spiral rows เป็นตุ่ม ส่วนฐานเปลือก จะเป็น spiral ridge เพียงอย่างเดียว ลักษณะการขดวนของเปลือกเป็นแบบวนขวา (dextral) แผ่นปิดปากเปลือก (operculum) บาง เป็นมัน มีลวดลายวนต่อกันเป็นวงเล็กๆ

ภาพที่ 4-20 ลักษณะของ *Tarebia granifera* (Lamarck, 1822)

ชื่อไทย : หอยเจดีย์

ลักษณะสำคัญ : เปลือกหนาปานกลาง ยาว ก้นเปลือกหอยแหลม มีเกลียวพาดรอบเปลือกในแนว ยาว เปลือกมีสีน้ำตาล หรือเหลือง ปากเปลือกคล้ายรูปไข่

ถิ่นอาศัย : อาศัยตามโขดหิน ใบไม้ กิ่งไม้ หอยบางตัวจะฝังตัวอยู่ในดินทรายหรือในดินที่เป็น โคลนตม มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

สถานที่พบ: คลองบางต้นจิก, หนองบัวยายภา, คลองวารี, น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, กระจับปี่, ระบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำรุงปัญญา, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, น้ำตกเขาน้ำร้อน, ทำนบน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

Genus *Thiara* Röding, 1798

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงกรวยไข่ มีบอดี้เวิร์ลใหญ่ สีเขียวมะกอก ผิวเปลือก มีหนามบางครั้งจะพบแถบสีน้ำตาล 1- 3 แถว (band) ลวดลายบนเปลือกหอยจะมี spiral ridges ประมาณ 5 เส้น อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าและมองเห็นเส้นได้อย่างชัดเจน จำนวนเวิร์ล ประมาณ 4-7 เวิร์ล ลักษณะการขดวนของเปลือกเป็นแบบวนขวา (dextral) แผ่นปิดปากเปลือก เป็นรูปไข่ บาง เป็นมัน มีลวดลายวนต่อกันเป็นวงเล็กๆ

ภาพที่ 4-21 ลักษณะของ *Thiara scabra* (O.F.Mueller, 1774)

ชื่อไทย : หอยเจดีย์หนาม

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีรูปร่างเป็นทรงกรวยไข่มุก มีบอดิเวิร์ลใหญ่ สีเขียวมะกอก ผิวเปลือกมีหนาม บางครั้งจะพบแถบสีน้ำตาล 1- 3 แถว (band) ลวดลายบนเปลือกหอยจะมี spiral ridges ประมาณ 5 เส้น อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าและมองเห็นเส้นได้อย่างชัดเจน จำนวนเวิร์ล ประมาณ 4-7 เวิร์ล ลักษณะการขดวนของเปลือกเป็นแบบวนขวา (dextral) แผ่นปิดปากเปลือกเป็นรูปไข่ บาง เป็นมัน มีลวดลายวนต่อกันเป็นวงเล็กๆ

ถิ่นอาศัย : มีการฝังตัวอยู่ในดินที่เป็นโคลนตมหรือในดินทรายตามริมน้ำหรือเกาะตามโขดหิน เศษใบไม้แห้ง กิ่งไม้ พืชน้ำ กระจายอยู่ตามแหล่งน้ำ มักอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำที่มีการไหลเวียนน้ำอยู่เสมอ

สถานที่พบ: คลองบางต้นจิก, หนองบัวยายภา, คลองวาริ, น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, น้ำตกเขาอีโต้, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ, คลองประจันตคาม, คลองไผ่ขาด

Order Neogastropoda Wenz, 1941

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ รูปทรงกรวยและมีรูปร่างหลายแบบตั้งแต่รูปไข่ รูปผลแพร์ รูปกลม หรือรูปยาว เปลือกหนาแต่บางชนิดจะเปราะ คอลูเมลลาไม่มีรอยพับ ผิวเปลือกอาจเรียบหรือขรุขระ บางชนิดมีสีส้มและลวดลายสะดุดตา ปากเปลือกกว้าง

Family Buccinidae Fleming, 1821

เปลือกมีทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ รูปทรงกรวยและมีรูปร่างหลายแบบตั้งแต่รูปไข่ รูปผลแพร์ รูปกลม หรือรูปยาว เปลือกหนาแต่บางชนิดจะเปราะ คอลูเมลลาไม่มีรอยพับ ผิวเปลือกอาจเรียบหรือขรุขระ บางชนิดมีสีส้มและลวดลายสะดุดตา ปากเปลือกกว้าง และประกอบด้วยร่องไขฟอนทางด้านหน้า โอเพอร์คิวลัมเป็นมันเงา แรดูลาของหอยเป็นแบบสตีโนกลอสซา (stenoglossa) ซึ่งมีฟันจำนวนสามซี่ในหนึ่งแถวขวาง (สุชาติ อุปลัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Clea* Adams, 1855

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลาง รูปทรงกรวยไข่ หรือรูปผลแพร์ เปลือกหนาแต่บางชนิดจะเปราะ คอลูเมลลาไม่มีรอยพับ ผิวเปลือกเรียบแต่มีสันที่หนาชัดเจน บางชนิดมีสีสันและลวดลาย ปากเปลือกกว้าง และประกอบด้วยร่องไซฟอนทางด้านหน้า โอเพอร์คิวลัมเป็นมันเงา

ภาพที่ 4-22 ลักษณะของ *Clea (Anentome) helena* (Philippi, 1847)

ชื่อไทย : หอยน้กล้าน้ำจืด

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีขนาดกลาง รูปทรงกรวยไข่ หรือรูปผลแพร์ เปลือกหนาแต่บางชนิดจะเปราะ คอลูเมลลาไม่มีรอยพับ ผิวเปลือกเรียบแต่มีสันที่หนาชัดเจน บางชนิดมีสีสันและลวดลาย ปากเปลือกกว้าง และประกอบด้วยร่องไซฟอนทางด้านหน้า โอเพอร์คิวลัมเป็นมันเงา

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำจืด

สถานที่พบ: ประจวบคีรีขันธ์บางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองส้มพันธ

Family Marginellidae (Fleming, 1828)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะเป็นรูปกระสวยตักน้ำ (pyriform) หรือ ลักษณะรูปกรวยขดยอดต่ำ (reversely conical) วงเปลือกต่ำ (depressed spire) วงเปลือกสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องเปิดเปลือก (aperture) ยาวและแคบ ร่องท่อน้ำสั้น ไม่มีฝาปิดเปลือก (operculum) แรดูลาประกอบด้วยฟันลักษณะคล้ายซี่หวี (pectinate type) จำนวน 1ซี่/แถว หอยในวงศ์นี้พบการกระจายทั่วโลก เกือบทุกชนิดอาศัยในทะเล มีจำนวนน้อยที่พบอาศัยในเขตน้จืด และมีเพียง 1 สกุล 2 ชนิดเท่านั้นที่อาศัยในน้ำจืด

Genus *Rivomarginella* Brandt, 1968

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดเล็ก อัตราส่วนของความกว้างต่อความสูงของเปลือก (shell width/shell/height ratio) 0.67-0.73 มุมของวงเปลือก (spire angle) 97-115 องศา เปลือกรูปทรงกระสวย ผิวเปลือกเรียบ เปลือกสีอำพัน โปรงแสงและมันวาว ในบางตัวอย่างจะมีลายแถบเส้นสีเทาจำนวน 1-2 แถบพาดขวางวงเปลือก วงเปลือกเตี้ย (spire) มีจำนวน 2 วง วงเปลือกสุดท้าย (body whorl) มีขนาดใหญ่ ช่องปากเปลือกแคบและยาว

ภาพที่ 4-23 ลักษณะของ *Rivomarginella morrisoni* Brandt, 1968

ชื่อไทย : หอยครองแครงน้ำจืด

ลักษณะสำคัญ : เปลือกรูปทรงกระสวย ผิวเปลือกเรียบ เปลือกสีอำพัน โปรงแสงและมันวาว ในบางตัวอย่างจะมีลายแถบเส้นสีเทาจำนวน 1-2 แถบพาดขวางวงเปลือก วงเปลือกเดี่ยว มีจำนวน 2 วง วงเปลือกสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องปากเปลือกแคบและยาว ริมขอบปากด้านนอก (outer lip) หนาเรียบ ด้านแกนคอลัมเมลามีซี่ฟัน (columella teeth) ซี่เฉียงลงจำนวน 4 ซี่ ร่องท่อน้ำสั้น สะดือปิด ไม่มีฝาปิดเปลือก (operculum)

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำจืด

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน

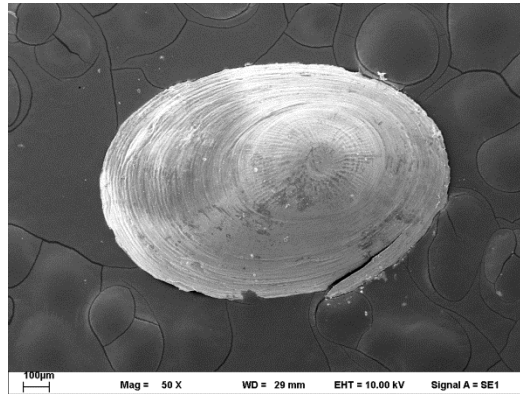
Family Ancyliidae Brown, 1844

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดเล็ก คล้ายรูปหมวก หรือเป็นแผ่นทรงกลม หรือสี่เหลี่ยมคางหมู ยอดเป็นทรงกรวย และค่อนข้างโค้งด้านใดด้านหนึ่ง บางชนิดเปลือกไม่สมมาตร ช่องปากเปลือก (aperture) มีขนาดใหญ่

Genus *Ferrissia* Walker, 1903

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดเล็ก คล้ายรูปหมวก หรือเป็นแผ่นทรงกลม อาศัยอยู่ในน้ำจืดทั้งหมด เปลือกค่อนข้างสมมาตร

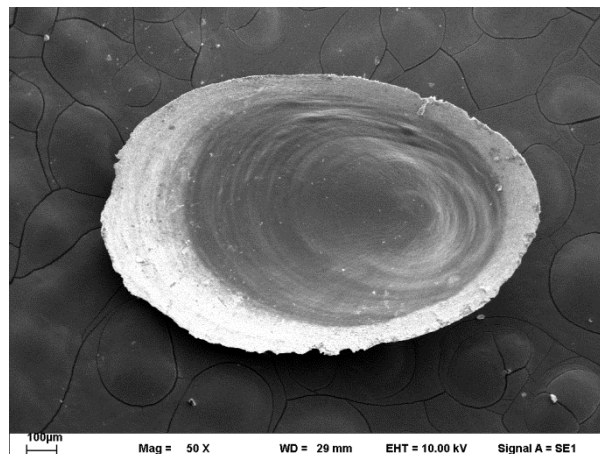
ภาพที่ 4-24 ลักษณะของ *Ferrissia* sp.1

ชื่อไทย : หอยหมวกเจ๊กน้ำจืด

ลักษณะสำคัญ : เปลือกใสไม่มีสี ขนาดเล็ก คล้ายรูปหมวกเจ๊ก เปลือกมีสมมาตร ยอดค่อนข้างทางด้านท้าย ยอดเว้า และมีรอยย่นบริเวณรอบๆยอด

ถิ่นอาศัย : เกาะตามรากผักตบชวา

สถานที่พบ: หนองอ้ายกลาง

ภาพที่ 4-25 ลักษณะของ *Ferrissia* sp.2

ชื่อไทย : หอยหมวกเจ๊กน้ำจืด

ลักษณะสำคัญ : เปลือกใสไม่มีสี ขนาดเล็ก คล้ายรูปหมวกเจ๊ก เปลือกมีสมมาตร ยอดค่อนข้างทางด้านท้าย ยอดนูน และมีรอยย่นบริเวณรอบๆยอด

ถิ่นอาศัย : เกาะตามรากผักตบชวา

สถานที่พบ: หนองอ้ายกลาง

Subclass Pulmonata

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน : เป็นหอยฝาเดียวที่มีหัวใจห้องอริเคลเพียง 1 ห้อง และมีไต 1 อัน ไม่มีเหงือก ช่องแมนเทิลเปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่แลกเปลี่ยนก๊าซหรือช่องปอด (pulmonary cavity) ระบบประสาทซับซ้อน และเหมือนกันทั้งซีกซ้ายและขวาของลำตัว ส่วนใหญ่ไม่มีฝาปิดเปลือก

Order Stylommatophora Schmidt, 1856

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน : เปลือกเกลียว และปกคลุมด้วยแมนเทิล ไม่มีฝาปิดเปลือก มีหนวด 2 คู่ หนวดคู่บนมีตาอยู่ตรงปลายหนวด หนวดสามารถหดกลับได้ อาศัยอยู่บนบก

Family Achatinidae Blanford, 1864

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน : เปลือกเป็นทรงกรวยสูง ยาว และบาง มีตั้งแต่ขนาดเล็กมากจนถึงขนาดใหญ่ ภายในปากเปลือกไม่มีฟัน ปากเปลือกไม่บานออก

Genus *Achatina* Lamarck, 1799

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน : เปลือกเป็นทรงกรวยป่อง ผิวเปลือกเรียบ เปลือกมีสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลเข้ม มีแถบเป็นลายสีน้ำตาลสลับสีขาวพาดในแนวขนานกับแกนกลางเปลือก สะดือแคบ ช่องปากกว้าง ปากเปลือกไม่บานออก

ภาพที่ 4-26 ลักษณะของ *Achantina fulica* (Férussac, 1821)

ชื่อไทย : หอยทากยักษ์แอฟริกัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีลักษณะเป็นทรงกรวยป่อง มีขนาดประมาณ 50-70 มิลลิเมตร ผิวเปลือกเรียบ มีวงเปลือก 6-8 วง เปลือกมีสีน้ำตาลอ่อน และมีแถบลายสีน้ำตาลเข้มพาดขวางเปลือกในแนวขนานกับแกนกลางของเปลือก แกนกลางเปลือกตรง สะดือแคบเล็ก ช่องปากเปิดกว้าง ขอบปากเปิดเรียบ ไม่บานหนา

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นดิน

สถานที่พบ : น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Family Succineidae Beck, 1837

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกบาง จำนวนวงน้อย เปลือกวงสุดท้ายมีลักษณะใหญ่มาก มีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสีเล็บ เปลือกในวงถัดขึ้นไปมีขนาดเล็กลักษณะคล้ายจุกติดอยู่

Genus *Indosuccinea* Rao, 1924

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกบาง จำนวนวงน้อย เปลือกวงสุดท้ายมีลักษณะใหญ่มาก มีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสีเล็บ เปลือกในวงถัดขึ้นไปมีขนาดเล็กลักษณะคล้ายจุกติดอยู่ ลำตัวหอยแผ่บานออก ไม่มีส่วนของเนื้อเยื่อขึ้นมาปกคลุมเปลือก ส่วนของหนวดคู่ยาวมองเห็นเส้นประสาทสีดำชัดเจน หนวดคู่สั้นมีขนาดเล็กและเห็นไม่ชัดเจน

ภาพที่ 4-27 ลักษณะของ *Indosuccinea* sp.1

ชื่อไทย : หอยทากอำพัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกบาง จำนวนวงน้อย เปลือกวงสุดท้ายมีลักษณะใหญ่มาก มีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสีเล็บ เปลือกในวงถัดขึ้นไปมีขนาดเล็กลักษณะคล้ายจุกติดอยู่ ลำตัวหอยแผ่บานออก ไม่มีส่วนของเนื้อเยื่อขึ้นมาปกคลุมเปลือก ส่วนของหนวดคู่ยาวมองเห็นเส้นประสาทสีดำชัดเจน หนวดคู่สั้นมีขนาดเล็กและเห็นไม่ชัดเจน

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามใต้ใบไม้ พบเห็นบ่อยในฤดูฝน และบริเวณที่มีอากาศชื้น

สถานที่พบ : น้ำตกเขาอีโต้, น้ำตกธารทิพย์

ภาพที่ 4-28

ลักษณะของ *Indosuccinea* sp.2

ชื่อไทย : หอยทากอำพัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกบาง จำนวนวงน้อย เปลือกวงสุดท้ายมีลักษณะใหญ่มาก มีสีน้ำตาลอ่อน คล้ายสีเล็บ เปลือกในวงถัดขึ้นไปมีขนาดเล็กลักษณะคล้ายจุกติดอยู่ ลำตัวหอยแผ่บานออก ไม่มีส่วนของเนื้อเยื่อขึ้นมาปกคลุมเปลือก ส่วนของหนวดคู่ยาวมองเห็นเส้นประสาทสีดำชัดเจน หนวดคู่สั้นมีขนาดเล็กและเห็นไม่ชัดเจน ยอดเปลือกสูงกว่า *Indosuccinea* sp.1

ถิ่นอาศัย : พบตามกอผักตบชวา

สถานที่พบ: ประจวบคีรีขันธ์บางพลวง

Family Ariophantidae Godwin & Austen, 1888

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะกลมแบน มีสีน้ำตาลออกเหลือง เป็นหอยเวียนขวา เป็นกลุ่มหอยทากบก

Genus *Cryptozona* Morch, 1820

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะกลมแบน มีสีน้ำตาลออกเหลือง เป็นหอยเวียนขวา ปากเปิดค่อนข้างกว้าง เปลือกบาง

ภาพที่ 4-29 ลักษณะของ *Cryptozona siamensis* Pfeiffer, 1856

ชื่อไทย : หอยทากสยาม

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีลักษณะกลมแบน มียอดนูนสูงชันเล็กน้อย มีขนาดประมาณ 30 มิลลิเมตร ไม่มีฝาปิดเปลือก เปลือกมีสีน้ำตาลอ่อนปนขาว ค่อนข้างหนาและแข็ง ด้านบนของเปลือกมีสีน้ำตาล ส่วนด้านล่างเป็นสีขาว ช่องเปิดเป็นรูปรี ขอบปากเรียบไม่บานหนา

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นดิน เกาะอยู่ตามใบไม้หรือโคนต้นไม้

สถานที่พบ: น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, น้ำตกเขาอีโต้, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Genus *Hemiplecta*

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะทรงกลมแบน มีขนาดและสีที่แตกต่างกันไปในแต่ละชนิด เปลือกหนาแข็งสะดือกว้าง ปากเปลือกกว้าง ขอบปากเรียบ ไม่บานออก

ภาพที่

4-30

ลักษณะ

ของ

Hemiplecta distincta Pfeiffer, 1850

ชื่อไทย : หอยเตี๋ยใหญ่

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีลักษณะทรงกลมแบน มีขนาดและสีที่แตกต่างกันไปในแต่ละชนิด เปลือกหนาแข็งสะดือกว้าง ปากเปลือกกว้าง ขอบปากเรียบ ไม่บานออก

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นดิน เกาะอยู่ตามใบไม้หรือโคนต้นไม้

สถานที่พบ: น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, น้ำตกเขาอีโต้, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Genus *Sarika* (Philippi, 1846)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกลักษณะกลมแบน บางใส ช่องปากเปิดเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว ขอบปากเปิดเรียบไม่บานหนา สะดือเปิดแคบ

ภาพที่ 4-31 ลักษณะของ *Sarika resplendens* (Philippi, 1846)

ชื่อไทย : หอยขี้ดเปลือก

ลักษณะสำคัญ : เปลือกลักษณะกลมแบน บางใสโปร่งแสง วงยอดเดี่ยว ช่องปากเปิดเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว ขอบปากเปิดเรียบไม่บานหนา สะดือเปิดแคบ

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นดิน เกาะอยู่ตามใบไม้หรือโคนต้นไม้

สถานที่พบ: น้ำตกธารทิพย์, ประตुरะบายน้ำบางพลวง, น้ำตกเขาอีโต้, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Family Helicarionidae

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีตั้งแต่ขนาดเล็กมากจนถึงขนาดกลาง สีของเปลือกโดยทั่วไปเป็นสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ลักษณะของเปลือกเป็นทรงกรวยเดี่ยว หรือกรวยสูง มีวงเปลือก 5-7 วง

Genus *Durgella*

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะเป็นทรงกลมแบน ยอดเปลือกต่ำ เปลือกมีขนาดเล็ก บางใสโปร่งแสง เปลือกอาจมีสีขาวหรือน้ำตาล ช่องปากเปิดกว้าง ขอบปากเรียบไม่บานออก

ภาพที่ 4-32 ลักษณะของ *Durgella levicula* Benson, 1859

ชื่อไทย : หอยหางดินน้อย

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีลักษณะเป็นทรงกลมแบน ยอดเปลือกต่ำ เปลือกมีขนาดเล็ก บางใสโปร่งแสง เปลือกอาจมีสีขาวหรือน้ำตาล ช่องปากเปิดกว้าง ขอบปากเรียบไม่บานออก สะดือแคบ

ถิ่นอาศัย : เกาะอยู่ตามใบไม้หรือโคนต้นไม้

สถานที่พบ: น้ำตกธารทิพย์, ประจวบคีรีขันธ์, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Order Sigmurethra

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นรูปทรงกรวยหรือรูปไข่ รูปทรงกรวยยาว เป็นหอยทากกลุ่มกินเนื้อ ผิวเปลือกหนา มีเปลือกหนา มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันในแต่ละวงศ์

Family Streptaxidae

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นรูปทรงกรวยรูปไข่ รูปทรงกรวยยาว เป็นหอยทากกลุ่มบริโภคน้ำ เนื้อเปลือกหนา มีเปลือกหนา มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันในแต่ละสกุล

Genus *Odontartemon* Pfeiffer, 1856

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นรูปไข่ แกนกลางเปลือกเบี้ยว วงเปลือกสุดท้าย ลดต่ำกว่าสันเปลือก ปากเปลือกเป็นรูปครึ่งวงกลม ขอบปากเปิดบานหนา และโค้งมน ภายในปากเปลือกมีฟันหรือไม่มีฟันตามลักษณะของแต่ละชนิด

ภาพที่ 4-33 ลักษณะของ *Odontartemon* sp.

ชื่อไทย : หอยน้กล่า

ลักษณะสำคัญ : เปลือกเป็นรูปไข่ แกนกลางเปลือกเบี้ยว ผิวเปลือกมีลายเส้นนูนตั้งฉากกับวงเปลือก วงเปลือกสุดท้าย ลดต่ำกว่าสันเปลือก ปากเปลือกเป็นรูปครึ่งวงกลม ขอบปากเปิดบานหนา และโค้งมน ภายในปากเปลือกมีฟัน 1 ซี่

ถิ่นอาศัย : อาศัยอยู่ตามพื้นดิน อยู่ตามใต้ซากใบไม้หรือขอนไม้ผุพัง

สถานที่พบ: น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, น้ำตกเขาอีโต้

Order Basommatophora Kefferstein, 1864

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกบางโปร่งแสง ไม่มีสี มีหนวดคู่เดียว ตาอยู่ที่ฐานของหนวด จะงอยปากสั้น ไม่มีฝาปิดเปลือก รูปทรงค่อนข้างมีความหลากหลาย มีการกระจายทั่วไป อาศัยอยู่ในน้ำจืด และน้ำกร่อย

Family Bulinidae Baker, 1945

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกแบนบางโปร่งแสง เวียนขวา ขดแบนในระนาบเดียวกัน ไม่มีสี เปลือกเป็นรูปไข่หรือทรงกลม และคล้ายกับพวก *Physa* มีหนวดคู่เดียว ตาอยู่ที่ฐานของหนวด จะงอยปากสั้น ไม่มีฝาปิดเปลือก

Genus *Indoplanorbis* Annandale & Prashad, 1920

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกบางโปร่งแสง เวียนขวา ไม่มีสี เปลือกแบนมีการขดวนเป็นวงกลม ในประเทศไทยพบเพียงแค่ชนิดเดียว

1mm

ภาพที่ 4-34 ลักษณะของ *Indoplanorbis exustus* (Deshayes, 1834)

ชื่อไทย : หอยคัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกบางโปร่งแสง มีสีน้ำตาลอ่อน เปลือกแบนมีการขดวนเป็นวงกลม ปากเปลือกกว้าง ไม่มีขอบปากเปลือก ในประเทศไทยพบเพียงแค่ชนิดเดียว

ถิ่นอาศัย : พบทั่วไปในน้ำจืด คืบคลานตามพื้นท้องน้ำ และพื้นผิวใต้น้ำ เช่น รากผักตบชวา ขอนไม้
สถานที่พบ: ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม, หนองอ้ายกลาง, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, คลองสัมพันธ์

Family Lymnaeidae Rafinesque, 1815

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: หอยในวงศ์นี้ เปลือกมีรูปร่างตั้งแต่ทรงกรวยยาวคล้ายเข็มไปจนถึงทรงเตี้ยคล้ายฝาชี พวกที่เป็นทรงกรวย ปากเปลือกจะเป็นแบบเด็กซ์ทรัล ปากเปลือกมีขนาดใหญ่และแนวแกนของเปลือกมักบิดเป็นเกลียวส่วนพวกที่มีเปลือกคล้ายฝาชี เปลือกจะมีขนาดใหญ่และมียอดเปลือกค่อนข้างมาทางด้านหน้ามากกว่าด้านหลังหอยมีเทคนเทเคลิกกว้างแบน และเป็นรูปสามเหลี่ยม ไม่มี pseudobranch ที่บริเวณด้านข้างของลำตัวใกล้กับรูหายใจ

Genus *Lymnaea* (Lamarck, 1799)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างตั้งแต่ทรงกรวยยาวคล้ายรูปกระสวยไปจนถึงทรงกรวยยาวคล้ายเข็ม ปากเปลือกจะเป็นแบบเด็กซ์ทรัล ปากเปลือกมีขนาดใหญ่และแนวแกนของเปลือกบิดเป็นเกลียว

ภาพที่ 4-35 ลักษณะของ *Lymnaea (Radix) luteola* (Lamarck, 1799)

ชื่อไทย : หอยคัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีรูปร่างทรงกรวยยาวคล้ายรูปกระสวย ปากเปลือกจะเป็นแบบเด็กซ์ทรัล ปากเปลือกมีขนาดใหญ่และแนวแกนของเปลือกบิดเป็นเกลียว

ถิ่นอาศัย : พบทั่วไปในน้ำจืด ตามบ่อ สระ แม่น้ำ ลำธาร คู คลอง และทะเลสาบ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, คลองวารี, น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, น้ำตกเขาอีโต้, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

ภาพที่ 4-36 ลักษณะของ *Lymnaea (Radix) auricularia swinhoei* (Linnaeus, 1758)

ชื่อไทย : หอยคัน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกมีรูปร่างทรงกรวยยาวคล้ายรูปกระสวย มีสีน้ำตาลอมเหลือง ปากเปลือกจะเป็นแบบเด็ทซ์ทรัธ ปากเปลือกมีขนาดใหญ่และแนวแกนของเปลือกบิดเป็นเกลียว

ถิ่นอาศัย : พบทั่วไปในน้ำจืด ตามบ่อ สระ แม่น้ำ ลำธาร คู คลอง และทะเลสาบ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, คลองวารี, น้ำตกตะคร้อ, น้ำตกธารทิพย์, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง, น้ำตกเขาอีโต้, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด, แก่งหินเพิง, อช.ทับลาน

Class Bivalvia Linnaeus, 1758

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เป็นสัตว์ที่มีสองฝา เปลือกหอยทั้งสองฝามีรูปร่างเหมือนกัน ขนาดใกล้เคียงกัน แต่กลับซ้ายขวา ยึดติดกันด้วยกล้ามเนื้อยึดฝา (adductor muscle) และเอ็นยึดฝาหรือบานพับ (hinge ligament) ซึ่งบานพับจะยึดเปลือกทางด้านหลัง มักมีสีดำ บริเวณใต้บานพับ ประกอบด้วยฟัน เรียกว่า hinge teeth ซึ่งช่วยยึดเปลือกไว้ด้วยกัน ประกอบด้วยฟันชูโตคาร์ดินัล ฟันแลเทอร์ล และฟันคาร์ดินัล

Subclass Pteriomorpha Beurlen, 1944

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างยาว ฟันอินจ์(ถ้า) จะไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นฟันคาร์ดินัล (cardinal teeth) และฟันแลเทอร์ล (lateral teeth) แผ่นเหงือก (gill filament) มีลักษณะเป็นแผ่นแบนยาวรูป W นอกจากนี้แผ่นเหงือกแต่ละแผ่นจะเชื่อมต่อกันอีกด้วย ตัวหอยอาจมีเส้นใยที่ใช้ยึดเกาะ

Order Arcoida Stoliczka, 1871

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกหอยทั้งสองฝามีรูปร่างเหมือนกัน ขนาดใกล้เคียงกัน แต่กลับซ้ายขวา ยึดติดกันด้วยกล้ามเนื้อยึดฝา (adductor muscle) และเอ็นยึดฝาหรือบานพับ (hinge ligament) ซึ่งบานพับจะยึดเปลือกทางด้านหลัง บานพับประกอบด้วยฟันคมหลายซี่ขนาดเท่าๆกัน มีกล้ามเนื้อยึดฝาด้านหน้า (anterior adductor muscle)

Family Arcidae Lamarck, 1809

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: มีฟันซี่เล็กๆ เรียงเป็นแถวอยู่บนอินจ์เพลทที่เป็นแนวตรง มีฟัน 5 ซี่ ด้านหน้า และ 6 ซี่ด้านหลัง ส่วนกลางไม่มีฟัน ส่วนกลางไม่มีฟัน เปลือกค่อนข้างบางมีสันและร่องในแนวตั้งมีเปลือกที่ยาว

Genus *Scaphula* Benson, 1834

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: ลักษณะของเปลือกภายนอกเปลือกยาว เปลือกด้านบนยาวและตรง บานพับยาว มีเส้นใยใช้ในการยึดเกาะ

ภาพที่ 4-37 ลักษณะของ *Scaphula pinna* Benson, 1856

ชื่อไทย : หอยเจาะไม้ หอยเจาะเรือ หรือเพรียงเจาะไม้

ลักษณะสำคัญ : มีฟัน 5 ซี่ด้านหน้า และ 6 ซี่ด้านหลัง ส่วนกลางไม่มีฟัน เปลือกยาว เปลือกบนและล่างเกือบขนานกัน เปลือกแบ่งเป็นสองส่วนด้วยสันคมวิ่งจากอัมโบ้ถึงส่วนล่างของเปลือก เปลือกสีน้ำตาล บานพับ(hinge plate) แคบ มีเส้นใยเพื่อใช้ในการยึดเกาะ เปลือกมีสีดำอมน้ำตาล

ถิ่นอาศัย : เกาะตามกิ่งไม้หรือก้อนหินใต้ท้องน้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, หาดทรายทอง

Order Mytiloida Férussac, 1822

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: บานพับไม่มีฟันและไม่มีกล้ามเนื้อยึดฝาด้านหน้า (anterior adductor) ฝาไม่มีรัศมีที่ด้านท้ายของเปลือก เปลือกด้านหลังจะโค้งกว้างกว่าด้านหน้ามาก (ประมาณ 2.5-4 เท่าของด้านหน้า)

Family Mytilidae Rafinesque, 1815

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เป็นหอยสองฝาเปลือกสองข้างเท่ากัน อัมโบ้อยู่ใกล้ด้านหน้ามาก รูปร่างมักเป็นรูปสามเหลี่ยม พบว่าบานพับไม่มีฟัน ฝาไม่มีรัศมีที่ด้านท้ายของเปลือก เปลือกด้านหลังจะโค้งกว้างกว่าด้านหน้ามาก (ประมาณ 2.5-4 เท่าของด้านหน้า)

Genus *Limnoperna* Rochebrune, 1882

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เป็นหอยสองฝาที่มีขนเพื่อใช้ยึดเกาะกับพื้นผิววัตถุ บานพับไม่มีฟัน ฝาไม่มีรัศมีที่ด้านท้ายของเปลือก เปลือกด้านหลังจะโค้งกว้างกว่าด้านหน้ามาก (ประมาณ 2.5-4 เท่าของด้านหน้า)

ภาพที่ 4-38 ลักษณะของ *Limnoperna siamensis* Morelet, 1875

ชื่อไทย : หอยเจาะไม้สยาม

ลักษณะสำคัญ : เป็นหอยขนาดเล็ก ตัวเต็มวัยมีความยาวเปลือกมากกว่า 1.5 ซม. เปลือกด้านหน้ามีปลายมนส่วนด้านหลังจะโค้งกว้างกว่า (ประมาณ 4 เท่าของด้านหน้า) เปลือกด้านล่างตรงหรือเว้าเข้าเล็กน้อย เปลือกบาง อัมโบเล็ก มีเส้นใยเพื่อใช้ในการยึดเกาะ ไม่มีฟัน

ถิ่นอาศัย : เกาะกับหิน หรือไม้

สถานที่พบ : คลองบางต้นจิก, สะพานบ้านบางเตย, ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำนน้ำวัดพิภุลวนาราม, หนองอ้ายกลาง, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำนน้ำวัดสง่างาม, หาดทรายทอง

ภาพที่ 4-39 ลักษณะของ *Limnoperna supoti* (Brandt, 1974)

ชื่อไทย : หอยเจาะไม้เล็ก

ลักษณะสำคัญ : เป็นหอยขนาดเล็ก ลักษณะทั่วไปคล้าย *Limnoperna siamensis* (Morelet, 1875)

เปลือกด้านหน้ามีปลายมน ส่วนด้านหลังจะโค้งกว้างกว่า (ประมาณ 2.5 เท่าของด้านหน้า) ไม่มีฟัน

ถิ่นอาศัย : เกาะกับหิน หรือไม้

สถานที่พบ: คลองบางต้นจิก, สะพานบ้านบางเตย, ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำนน้ำวัดพิภุวรรณาราม, หนองอ้ายกลาง, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำนน้ำวัดสว่างาม, หาดทรายทอง

Subclass Plaeoheterodonta (Schizodontida) Steinmann, 1888

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่และเหมือนกันทั้งสองเปลือกหอยสองฝา น้ำจืดส่วนใหญ่จัดอยู่ในลำดับนี้แผ่นเท้ามีรูปร่างคล้ายขวาน ขอบแมนเทิลอาจเปิดตลอดหรืออาจติดกันที่บริเวณด้านท้ายสุดของตัวหอย เห็อกประกอบด้วยแผ่นเหงือก 2 คู่ บานพับไม่มีฟันคาร์ดินัลแท้ ฟันแลเทอร์รัลเปลี่ยนเป็นฟันชูโตคาร์ดินัล

Order Unionoidae Stoliczka, 1871

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีทั้งขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เปลือกสองด้านรูปร่างเหมือนกัน รูปร่างมีได้ทั้งรูปกลมถึงยาว มีฟันชูคาร์ดินัล หรือมีฟันแลเทอร์รัล

Family Ambelmidae Rafinesque, 1820

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะเป็นรูปไข่ รูปรี สามเหลี่ยมด้านไม่เท่ากันเป็นต้น นอกจากนี้สียังมีความหลากหลาย เช่น สีเขียว สีดำ สีน้ำตาล สีเทา สีเหลือง มีฟันคาร์ดินัล แลเทอร์รัล และชูโตคาร์ดินัล ซึ่งบางชนิดอาจจะมีหรือไม่มีฟันอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

Genus *Hyriopsis* Conrad, 1853

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกเป็นรูปไข่ รูปรี สามเหลี่ยมด้านไม่เท่า เป็นต้น นอกจากนี้สียังมีความหลากหลาย เช่น สีเขียว สีดำ สีน้ำตาล สีเทา สีเหลือง มีฟันชูโตคาร์ดินัล และฟันแลเทอร์รัล

ภาพที่ 4-40 ลักษณะของ *Hyriopsis (Hyriopsis) bialatus* Simpson, 1900

ชื่อไทย : หอยกาบ หอยขวาน หอยขาว

ลักษณะสำคัญ : เปลือกป่องรูปไข่ มีปีกเล็กๆด้านหน้า และมีปีกสูงด้านหลัง เปลือกค่อนข้างหนา แต่บางกว่าชนิดอื่นในสกุลเดียวกัน ฟันชูโตคาร์ดินัลแคบในฝาขวามี 2 ซี่ขนานกัน ซี่ล่างสูงกว่าอันบน ฟันชูโตคาร์ดินัลในฝาซ้ายเรียงซ้อนกันซี่แรกหนากว่า และทุกว่าซี่ที่ 2 ฟันแลเทอร์รัลมีลักษณะแบนยาว

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำนํ้าวัดมะกอกสีมาราม, ทำนํ้าวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน

ภาพที่ 4-41 ลักษณะของ *Hyriopsis (Limnoscapha) myersiana* Brandt, 1974

ชื่อไทย : หอยกาบ หอยขวาน หอยขาว

ลักษณะสำคัญ : เปลือกป่องรูปไข่ มีปีกเล็กๆด้านหน้า และมีปีกสูงด้านหลัง เปลือกค่อนข้างหนา แต่บางกว่าชนิดอื่นในสกุลเดียวกัน ฟันชูโตคาร์ดินัลแคบในฝาขวามี 2 ซี่ขนานกัน ซี่ล่างสูงกว่าอันบน ฟันชูโตคาร์ดินัลในฝาซ้ายเรียงซ้อนกันซี่แรกหนากว่า และทุกว่าซี่ที่ 2 ฟันแลเทอร์รัลมีลักษณะแบนยาว

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำนํ้าวัดมะกอกสีมาราม, ทำนํ้าวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน

Genus *Pilsbryoconcha* Simpson, 1900

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะเป็นรูปไข่ รูปรี สามเหลี่ยมด้านไม่เท่า เป็นต้น นอกจากนี้ สียังมีความหลากหลาย เช่น สีเขียว สีดำ สีน้ำตาล สีเทา สีเหลือง ไม่มีฟัน

ภาพที่ 4-42 ลักษณะของ *Pilsbryconcha exilis exilis* (Lea, 1839)

ชื่อไทย : หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกิบก็ หอยเม็ดมะม่วง

ลักษณะสำคัญ : ไม่มีฟันชูโตคาร์ดินัลและฟันแลเทอร์ล เปลือกยาว ขอบบางและแบนข้างมาก

สัดส่วนความยาว : ความสูง = 2 : 1 เปลือกหลังปลายชี้ลงเล็กน้อย เปลือกด้านล่างเกือบตรง เปลือกมีสีส้มหรือสีดำ

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม, ทำน้าวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุমান

ภาพที่ 4-43 ลักษณะของ *Pilsbryconcha exilis compressa* (Martens, 1860)

ชื่อไทย : หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกิบก็ หอยเม็ดมะม่วง

ลักษณะสำคัญ : ลักษณะคล้าย *Pilsbryconcha exilis exilis* แต่เปลือกหลังปลายชี้ตรง เปลือก

ด้านล่างโค้งเล็กน้อย มีส่วนสูงมากกว่าในตัวที่มีความยาวเท่ากัน ไม่มีฟันชูโตคาร์ดินัล และไม่มีฟันแลเทอร์ล

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม, ทำน้าวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุমান

Genus *Pseudodon* Gould, 1844

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีลักษณะเป็นรูปไข่ รูปรี สามเหลี่ยมด้านไม่เท่า เป็นต้น นอกจากนี้

สียังมีความหลากหลาย เช่น สีเขียว สีดำ สีน้ำตาล สีเทา สีเหลือง มีฟันชูโตคาร์ดินัล แต่ไม่มีฟันแลเทอร์ล

ภาพที่ 4-44 ลักษณะของ *Pseudodon cambojensis cambojensis* (Petit, 1865)

ชื่อไทย : หอยกาบ

ลักษณะสำคัญ : เปลือกหนา ป่อง รูปไข่กลม ด้านหน้ามนกลมกว่าด้านหลัง ด้านหลังมีปลายที่ชี้ลง

ด้านหลังฟันชูโตคาร์ดินัลเป็นตุ่มบาง และไม่มรฟันและเทอร์ล

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน

ภาพที่ 4-45 ลักษณะของ *Pseudodon inoscularis cumingi* (Lea, 1860)

ชื่อไทย : หอยกาบ

ลักษณะสำคัญ : ฟันชูโตคาร์ดินัล เป็นตุ่มแข็งแรง และไม่มีฟันแลเทอร์ล ลักษณะคล้าย *Pseudodon inoscularis callifer* แต่ตัวมีขนาดเล็ก เปลือกบางและแบนกว่าปลายแหลมด้านท้ายชี้ไปด้านล่างมาก ขอบด้านล่างโค้งเล็กน้อยเกือบตรง เปลือกมีสีดำ

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน

Genus *Uniandra* Hass, 1912

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงใหญ่ เป็นรูปไข่ รูปไข่อันหนึ่งวงกลม เปลือกมีขนาดเท่ากันสองเปลือก ปลายเปลือกอาจเรียบหรือมีรอยย่นที่อัมโบ

ภาพที่ 4-46 ลักษณะของ *Uniandra contradens crosseii* (Deshayes, 1876)

ชื่อไทย : หอยกาบ

ลักษณะสำคัญ : เปลือกสั้นกลมและป่องกว่าชนิดอื่นในสกุลเดียวกัน ฟันแข็งแรง ฟันชูโตคาร์ดินัลฝาซ้ายมี 1 อันเล็กแบน ฝาขวามี 2 อันสั้นๆ ฟันแลเทอร์ลฝาซ้ายยาวบาง มี 2 อัน ฝาขวามี 1 อัน

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้าวัดมะกอกสีมาราม, ทำน้าวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, สะพานข้ามแควพระปรัง

ภาพที่ 4-47 ลักษณะของ *Uniandra contradens rusticoides* Brandt, 1974

ชื่อไทย : หอยกาบ

ลักษณะสำคัญ : ฟันแข็งแรง ฟันชูโตคาร์ดินัลฝาซ้ายมี 1 ซี่เล็กแบน ฝาขวามี 2 ซี่สั้นๆ ฟันแลเทอร์รัลฝาซ้ายยาวบาง 2 ซี่ ฝาขวา 1 ซี่ เปลือกมีรอยย่นทั้งเปลือก เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านไม่เท่า มีสีเขียวอมเหลือง

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ : ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, ต้นแม่น้ำบางปะกง, สะพานข้ามแควพระปรัง

Genus *Ensidents* Frierson, 1911

ลักษณะสำคัญ : เปลือกแข็ง เรียบ รูปยาวรี คล้ายลิ้ม ด้านหน้าสั้นกลมมนและเรียวแหลมไปทางด้านหลังมองดูคล้ายจะงอยของปากนก

ภาพที่ 4-48 ลักษณะของ *Ensidents ingallsianus ingallsianus* (Lea, 1974)

ชื่อไทย : หอยเสียบ หอยเงี้ยว หอยลูกปลา

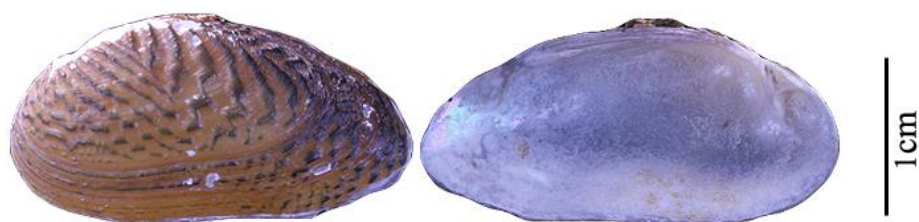
ลักษณะสำคัญ : เปลือกแข็ง เรียบ รูปยาวรี คล้ายลิ้ม ด้านหน้าสั้นกลมมนและเรียวแหลมไปทางด้านหลังมองดูคล้ายจะงอยของปากนก ฟันชูโตคาร์ดินัลยาวบาง เป็นรอยย่น มี 1 หรือ 2 อันในฝาซ้าย ฝาขวามี 2 อัน ฟันแลเทอร์รัลยาวคมบาง

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ : คลองชลประทาน, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, สะพานข้ามแควพระปรัง

Genus *Scabies* Haas, 1911

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีรูปร่างค่อนข้างยาว ลวดลายเป็นสันคมชัด เปลือกโดยทั่วไปไม่มีปีก ผิวไม่มีริ้วคิมที่ด้านท้ายของเปลือก ฟันชูโตคาร์ดินัลเป็นฟันแหลมคม

ภาพที่ 4-49 ลักษณะของ *Scabies phaselus* (Lea, 1856)

ชื่อไทย : หอยกาบลาย หอยนกเขา หอยลาย

ลักษณะสำคัญ : ฟันชูโตคาร์ดินัลเป็นหยกแหลม สัน ฟันแลเทอร์ลเป็นแผ่นโค้ง เปลือกมีขนาดเล็ก รูปร่างคล้ายลิ้ม มีลายซิกแซกหนาแน่นกว่าชนิดอื่นที่อยู่ในสกุลเดียวกัน สันไม่คม เปลือกเป็นมันวาว มีสีเหลืองอมเขียว

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: คลองส้มปันธ์, คลองประจันตคาม

ภาพที่ 4-50 ลักษณะของ *Scabies crispata* (Gould, 1843)

ชื่อไทย : หอยกาบลาย หอยนกเขา หอยลาย

ลักษณะสำคัญ : ฟันชูโตคาร์ดินัลเป็นหยกแหลม สัน ฟันแลเทอร์ลเป็นแผ่นโค้ง เปลือกมีขนาดเล็ก รูปร่างคล้ายลิ้ม มีลายซิกแซกหนาแน่นกว่าชนิดอื่นที่อยู่ในสกุลเดียวกัน สันไม่คม เปลือกเป็นมันวาว มีสีเหลืองอมเขียว

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: คลองส้มปันธ์, คลองประจันตคาม

Subclass Heterodonta (Neumayr, 1884)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ แข็ง และหนา อาจเป็นรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม หรือค่อนข้างกลม เปลือกชั้นนอกแข็งแรง ผิวเปลือกด้านนอกมีเส้นในแนวนอนหรือเส้นการเจริญเติบโต (growth line) ที่เห็นได้ชัดเจน และมีฟันคาร์ดินัลแท้

Order Veneroida (H. & A. Adams, 1858)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ แข็ง และหนา อาจเป็นรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม หรือค่อนข้างกลม เปลือกชั้นนอกแข็งแรง ผิวเปลือกด้านนอกมีเส้นในแนวนอนหรือเส้นการเจริญเติบโต (growth line) ที่เห็นได้ชัดเจน

Family Corbiculidae (Gray, 1847)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ แข็ง และหนา อาจเป็นรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม หรือค่อนข้างกลม เปลือกชั้นนอกแข็งแรง ผิวเปลือกด้านนอกมีเส้นในแนวนอนหรือเส้นการเจริญเติบโต (growth line) ที่เห็นได้ชัดเจน เปลือกด้านในแต่ละข้างประกอบด้วยฟันคาร์ดินัลจำนวนสามอัน ลิแกเมนต์ที่บริเวณด้านบนของเปลือกจะอยู่ภายนอก พบอาศัยอยู่ในน้ำจืดและน้ำกร่อย โดยอาศัยอยู่ในแม่น้ำ ปากแม่น้ำและบริเวณชายฝั่งใกล้มหาสมุทร (สุชาติ อุปลัมภ์ และคณะ, 2538)

Genus *Corbicula* (Muhlfeld, 1811)

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมีขนาดกลาง แข็ง และหนา เป็นรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม ค่อนข้างกลม เปลือกชั้นนอกแข็งแรง ผิวเปลือกด้านนอกมีเส้นในแนวนอนหรือเส้นการเจริญเติบโต (growth line) ที่เห็นได้ชัดเจน เปลือกด้านในแต่ละข้างประกอบด้วยฟันคาร์ดินัลจำนวนสามอัน ลิแกเมนต์ที่บริเวณด้านบนของเปลือกจะอยู่ภายนอก เปลือกหนา รูปพัด ค่อนข้างอ้วน อัมโบอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าตอบนบนเว้าเล็กน้อย

ภาพที่ 4-51 ลักษณะของ *Corbicula arata* (Sowerby, 1877)

ชื่อไทย : หอยขวาน, หอยทราย

ลักษณะสำคัญ : รูปร่างคล้ายพัด เปลือกค่อนข้างหนา อัมโบอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าและหลังสมมาตรกัน สันเรียงตัวห่างๆ

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำน้ำวัดพิบูลนาราม, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-52 ลักษณะของ *Corbicula boudoni* Morelet, 1886

ชื่อไทย : หอยขวาน หอยทราย

ลักษณะสำคัญ : เปลือกหนา รูปพัด ค่อนข้างอ้วน อัมโบอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าตอมนบนเว้าเล็กน้อย

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำน้ำวัดพิบูลนาราม, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-53 ลักษณะของ *Corbicula bocourti* (Morelet, 1865)

ชื่อไทย : หอยทราย หอยขวาน

ลักษณะสำคัญ : เปลือกรูปสามเหลี่ยม หนา ขนาดใหญ่กว่าชนิดอื่นๆ เปลือกด้านหน้ามนกลมและชันกว่าด้านหลัง ปลายหลังชี้ลง อัมโบเอียงไปทางด้านหน้า

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำน้ำวัดพิบูลนาราม, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-54 ลักษณะของ *Corbicula castanea* (Morelet, 1865)

ชื่อไทย : หอยทราย หอยขวานสีเทาสด

ลักษณะสำคัญ : เปลือกขนาดเล็ก อัมโบเอียงไปทางด้านหน้าเล็กน้อย อัมโบสูง ด้านหน้าชันกว่าด้านหลังเล็กน้อย ด้านล่างกลม

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, ประตุนะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำนน้ำวัดสว่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-55 ลักษณะของ *Corbicula gustaviana* Martens, 1900

ชื่อไทย : หอยทราย หอยตาก หอยขวาน หอยเตาะ

ลักษณะสำคัญ : เปลือกเป็นรูปสามเหลี่ยม หนา อัมโบยกสูง และเอียงไปด้านหน้าเล็กน้อย สันเรียงระยะห่างปานกลาง

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, ประตุนะบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำนน้ำวัดสว่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-56 ลักษณะของ *Corbicula moreletiana* Prime, 1867

ชื่อไทย : หอยทราย หอยขวาน หอยเล็บม้า

ลักษณะสำคัญ : เปลือกหนา อ้วน สันห่างชัดเจน ด้านหน้าส่วนบนมีส่วนโค้งเว้า อัมโบอยู่ตรงกลาง

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำน้ำวัดพิบูลวนาราม, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

ภาพที่ 4-57 ลักษณะของ *Corbicula solidula* Prime, 1861

ชื่อไทย : หอยขวานปากบาง

ลักษณะสำคัญ : เปลือกรูปสามเหลี่ยม ค่อนข้างแบน อัมโบเอียงไปทางด้านหน้า ความสูงน้อยกว่าความยาว

ถิ่นอาศัย : ฝังตัวในดินใต้น้ำ

สถานที่พบ: ทำน้ำวัดมะกอกสีมาราม, หนองบัวยายภา, คลองวารี, ทำน้ำวัดพิบูลวนาราม, ประตูละบายน้ำบางพลวง, หนองอ้ายกลาง, คลองชลประทาน, คลองสารภี, ต้นแม่น้ำบางปะกง, แควหนุมาน, ทำน้ำวัดสง่างาม, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง, คลองไผ่ขาด

Order Myoida Goldfuss, 1820

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกมักจะบาง ขนาดเท่ากัน มีฟันคาร์ดินัล

Family Pholadidae Lamarck, 1809

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เป็นวงค์ของหอยเจาะไม้ เปลือกยาว บาง ช่องว่างด้านบนจะมีแผ่นหินปูนหุ้มเรียกว่า callus

Genus *Martesia* Sowerby I, 1824

ลักษณะทางอนุกรมวิธาน: เปลือกบาง เปลือกซ้ายและขวาลักษณะเหมือนกัน รูปร่างเรียวยาว เปลือกบนและล่างเรียว สอดเข้าหากัน ด้านหน้าสั้นโค้งลง ในตัวเต็มวัย ช่องว่างด้านบนจะมีแผ่นหินปูนหุ้มเรียกว่า callus บานพับมีฟันคาร์ดินัลแท้

ภาพที่ 4-58 ลักษณะของ *Martesia striata* (Linnaeus, 1758)

ชื่อไทย : หอยเจาะไม้ หอยเจาะเรือ หรือเพรียงเจาะไม้

ลักษณะสำคัญ : เปลือกบาง เปลือกซ้ายและขวาลักษณะเหมือนกัน รูปร่างเรียวยาว เปลือกบนและล่างเรียว สอดเข้าหากัน ด้านหน้าสั้นโค้งลง ในตัวเต็มวัย ช่องว่างด้านบนจะมีแผ่นหินปูนหุ้มเรียกว่า callus บานพับมีฟันคาร์ดินัลแท้

ถิ่นอาศัย : เจาะไม้ที่อยู่ในน้ำ

สถานที่พบ: สะพานบ้านบางเตย, ท่าน้ำวัดพิบูลวนาราม, แควหนุมาน, คลองสัมพันธ์, คลองประจันตคาม, หาดทรายทอง

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี

ชนิด	การแพร่กระจาย																							
	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	L2	L2
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3	4
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2		

Class Gastropoda Cuvier, 1804

Subclass Prosobranchia Milne Edwards, 1848

Order Architenioglossa Pilsbry, 1900

Family Cyclophoridae (Gray, 1847)

Genus *Cyclophorus* (Montfort, 1810)

Cyclophorus volvulus (Müller, 1774)

+ +

+

+ +

Cyclophorus malayanus (Pfeiffer, 1862)

+ +

+

+ +

Family Pupinidae L. Pfeiffer, 1853

Genus *Pupina* Vingard, 1829

Pupina siamensis O.F. Möllendorff, 1902

+ +

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี้, F06=ทำนน้ำวัดพิภุฉวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																						L2 3	L2 4
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22		
<i>Filopaludina (Siamopaludina) martensi</i> <i>martensi</i> (Frauenfeld, 1865)			+	+						+	+	+		+	+	+			+	+	+	+	+	
<i>Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis</i> <i>polygramma</i> (Martens, 1860)			+	+						+	+	+		+	+	+			+	+	+	+	+	
Genus Mekongia Crosse & P. Fischer, 1876																								
<i>Mekongia swainsoni swainsoni</i> (Lea, 1856)															+	+	+		+			+		
<i>Mekongia swainsoni braueri</i> (Kobelt, 1908)															+	+	+		+			+		
<i>Mekongia rattei</i> (Crosse & Fischer, 1876)															+	+	+		+			+		
Genus Thochotaia Brandt, 1974																								
<i>Trochotaia trochoides</i> (Martens, 1860)																						+		

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิภุกลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Family Bithyniidae (Walker, 1927)																									
Genus <i>Bithynia</i> Leach, 1818																									
<i>Bithynia (Digoniostoma) siamensis</i>			+						+					+	+						+			+	
<i>siamensis</i> Lea, 1856																									
Genus <i>Wattebledia</i> Crosse, 1886																									
<i>Wattebledia siamensis</i> Moellendorff, 1902			+	+	+				+					+	+							+			+
Family Stenothyridae P. Fischer, 1887																									
Genus <i>Stenothyra</i> Benson, 1856																									
<i>Stenothyra</i> sp.1									+		+	+	+	+										+	+
<i>Stenothyra</i> sp.2									+		+	+	+	+										+	+

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Family Thiaridae Grey, 1847																									
Genus <i>Melaniodes</i> Olivier, 1804																									
<i>Melaniodes tuberculata</i> (O.F.Mueller, 1774)	+				+			+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+		+		
Genus <i>Tarebia</i> H. & A. Adams, 1854	+				+			+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+		+		
<i>Tarebia granifera</i> (Lamarck, 1822)																									
Genus <i>Thiara</i> Röding, 1798	+				+			+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+		+		
<i>Thiara scabra</i> (O.F.Mueller, 1774)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิภุณาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Order Neogastropoda Wenz, 1941																									
Family Buccinidae Fleming , 1821																									
Genus <i>Clea</i> Adams, 1855																									
<i>Clea (Anentome) helena</i> (Philippi, 1847)										+	+			+	+	+							+		
Family Marginellidae Fleming, 1828																									
Genus <i>Rivomarginella</i> Brandt, 1968																									
<i>Rivomarginella morrisoni</i> Brandt, 1968																									
Family Ancyliidae Brown, 1844																									
Genus <i>Ferrissia</i> Walker, 1903																									
<i>Ferrissia</i> sp.																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี้, F06=ทำนน้ำวัดพิภุกลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูละบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Subclass Pulmonata Cuvier, 1814																									
Order Basommatophora Keferstein in Bronn, 1864																									
Family Bulinidae Baker, 1945																									
Genus <i>Indoplanorbis</i> Prashad & Amin-ud-Din, <i>Indoplanorbis exustus</i> (Deshayes, 1834)																									
Order Stylommatophora Schmidt, 1856																									
Family Achatinidae Blanford, 1864																									
Genus <i>Achatina</i> Lamarck, 1799 <i>Achantina fulica</i> (Férussac, 1821)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิภุลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Family Succineidae Beck, 1837																									
Genus Indosuccinea Rao, 1924																									
<i>Indosuccinea</i> sp.1									+																+
<i>Indosuccinea</i> sp.2											+							+							
Family Ariophantidae Godwin & Austen, 1888																									
Genus Cryptozonia Morch, 1820									+	+								+						+	+
<i>Cryptozonia siamensis</i> Pfeiffer, 1856																									
Genus Hemiplecta Albers, 1850									+	+								+						+	+
<i>Hemiplecta distincta</i> Pfeiffer, 1850																									
Genus Sarika (Philippi, 1846)									+	+								+						+	+
<i>Sarika resplendens</i> (Philippi, 1846)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูละบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไม้ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Family Helicarionidae Bourguignat, 1877																									
Genus <i>Durgella</i> Blanford, 1863																									
<i>Durgella levicula</i> Benson, 1859								+	+															+	+
Order Sigmurethra A. Schmidt, 1855																									
Family Streptaxidae Gray, 1860																									
Genus <i>Odontartemon</i> Pfeiffer, 1856																									
<i>Odontartemon</i> sp. L. Pfeiffer, 1853								+	+																

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูละบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-1 การแพร่กระจายของหอยทากบก และหอยฝาเดียวน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Family Lymnaeidae Rafinesque, 1815																									
Genus <i>Lymnaea</i> Lamarck, 1799																									
<i>Lymnaea (Radix) luteola</i> (Lamarck, 1799)				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+											+
<i>Lymnaea (Radix) auricularia</i> (Linnaeus, 1758)				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+											+

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยาภ, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูละบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยสองฝาน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Class Bivalvia																									
Subclass Pteriomorpha																									
Order Arcoida																									
Family Arcidae																									
Genus Scaphula																									
<i>Scaphula pinna</i> (Benson, 1856)																									
Order Mytiloida																									
Family Mytilidae																									
Genus Limnoperna																									
<i>Limnoperna siamensis</i> (Morelet, 1875)																									
<i>Limnoperna supoti</i> (Brabdt, 1974)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวาริช, F06=ทำนน้ำวัดพิภูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยสองฝาน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Subclass Plaeoheterodonta																									
(Schizodontida)																									
Order Unionoidae (Stoliczka, 1871)																									
Family Unionidae Rafinesque, 1820																									
Genus <i>Hyriopsis</i> (Conrad, 1853)				+		+									+	+									
<i>Hyriopsis (Hyriopsis) bialatus</i>				+		+									+	+									
<i>Hyriopsis (Limnoscapha) desowitzi</i>																									
Genus <i>Pilsbryconcha</i> (Simpson, 1900)				+		+									+	+									
<i>Pilsbryconcha exilis exilis</i> (Lea, 1839)				+		+									+	+									
<i>Pilsbryconcha exilis compressa</i>																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยสองฝาน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Genus <i>Pseudodon</i> (Gould, 1844)																									
<i>Pseudodon inoscularis</i>																									
<i>cambojensis</i>																									
<i>Pseudodon inoscularis cumingi</i>																									
Genus <i>Uniandra</i> (Hass, 1912)																									
<i>Uniandra contradens rustica</i> (Lea, 1860)																									
<i>Uniandra contradens rusticoides</i>																									
Genus <i>Ensidens</i> (Frierson, 1911)																									
<i>Ensidens ingallsianus ingallsianus</i>																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยายภา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิภุกลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยสองฝาน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
Genus <i>Scabies</i> (Haas, 1911)																									
<i>Scabies phaselus</i> (Lea, 1856)																									
<i>Scabies crispata</i> (Gould, 1843)																									
Subclass Heterodonta (Neumayr, 1884)																									
Order Veneroida (H. & A. Adams, 1858)																									
Family Corbiculidae (Gray, 1847)																									
Genus <i>Corbicula</i> (Muhlfeld, 1811)																									
<i>Corbicula arata</i> (Sowerby, 1877)																									
<i>Corbicula boudoni</i> (Morelet, 1886)																									
<i>Corbicula bocourti</i> (Morelet, 1865)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยาเยา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างงาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

ตารางที่ 4-2 การแพร่กระจายของหอยสองฝาน้ำจืดในจังหวัดปราจีนบุรี(ต่อ)

ชนิด	การแพร่กระจาย																								
	F 01	F 02	F 03	F 04	F 05	F 06	F 07	F 08	F 09	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 16	F 17	F 18	F 19	F 20	F 21	F 22	L2 3	L2 4	
<i>Corbicula castanea</i> (Morelet, 1865)			+		+	+				+	+		+	+				+	+	+	+				
<i>Corbicula gustaviana</i> (Martens, 1900)			+							+			+	+				+	+	+	+				
<i>Corbicula moreletiana</i> (Prime, 1867)			+	+		+				+	+		+	+		+		+	+	+	+				
<i>Corbicula solidula</i> (Prime, 1861)			+	+	+	+				+	+			+	+	+		+		+					
Order Myoida (Stoliczka, 1870)																									
Family Pholadidae (Lamarck, 1809)																									
Genus Martesia (G. B. Sowerby I, 1824)			+			+									+			+		+		+			
<i>Martesia striata</i> (Linnaeus, 1758)																									

หมายเหตุ F01=คลองบางต้นจิก, F02=สะพานบ้านบางเตย, F03=ทำนน้ำวัดมะกอกสีมาราม, F04=หนองบัวยาเยา, F05=คลองวารี, F06=ทำนน้ำวัดพิบูลวนาราม, F07=น้ำตกตะคร้อ, F08=น้ำตกธารทิพย์, F09=ประตูระบายน้ำบางพลวง, F10=หนองอ้ายกลาง, F11=คลองชลประทาน, F12=มูลนิธิสว่างบำเพ็ญสถาน, F13=คลองสารภี, F14=ต้นแม่น้ำบางปะกง, F15=แควหนุมาน, F16=สะพานข้ามแควพระปรัง, F17=น้ำตกเขาอีโต้, F18=ทำนน้ำวัดสว่างาม, F19=คลองสัมพันธ์, F20=คลองประจันตคาม, F21=หาดทรายทอง, F22=คลองไผ่ขาด, L23=แก่งหินเพิง และL24=อช.ทับลาน

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผล

5.1 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี พบ สัตว์กลุ่มหอย ทั้งหอยทากบก หอยฝาเดียวน้ำจืด และหอยสองฝาน้ำจืดจำนวน 22 วงศ์ , 35 สกุล, 55 ชนิด แบ่งออกเป็นหอยทากบก 10 สกุล หอยฝาเดียวน้ำจืด 14 สกุล หอยสองฝาน้ำจืด 11 สกุล ในอ. บ้านสร้างพบ 9 อันดับ 13 วงศ์ 19 สกุล 32 ชนิด อ. กบินทร์บุรีพบ 7 อันดับ 11 วงศ์ 17 สกุล 31 ชนิด อ. ศรีมหาโพธิพบ 7 อันดับ 7 วงศ์ 7 สกุล 14 ชนิด อ. ศรีมโหสถพบ 1 อันดับ 2 วงศ์ 2 สกุล 4 ชนิด อ. นาดีพบ 6 อันดับ 12 วงศ์ 15 สกุล 22 ชนิด อ. ประจันตคามพบ 6 อันดับ 11 วงศ์ 12 สกุล 23 ชนิด และในอ.เมืองพบ 8 อันดับ 12 วงศ์ 19 สกุล 30 ชนิด ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบหอยหมวกเจ๊กน้ำจืดที่ยังไม่เคยมีการรายงานการพบมาก่อนในจังหวัดปราจีนบุรี ชนิดที่พบ คือ *Ferrissia* sp. จากการรายงานของ Brandt (1974) พบการรายงานในลุ่มแม่น้ำทางภาคเหนือของประเทศไทย

ผลการศึกษาครั้งนี้พบความหลากหลายในระดับสกุลของหอยน้ำจืดมากกว่าในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ซึ่งพบหอยทั้งหมด 15 สกุล ประกอบด้วยหอยฝาเดียว 12 สกุล และหอยสองฝา 3 สกุล (Temcharoen, 1992) เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบหอยทั้งหมด 13 สกุล ประกอบด้วยหอยฝาเดียว 9 สกุล และหอยสองฝา 4 สกุล (Tesana, 2002) และแม่น้ำป่าสักตอนล่าง ซึ่งพบหอยทั้งหมด 14 สกุล ประกอบด้วยหอยฝาเดียว 6 สกุล และหอยสองฝา 8 สกุล (สุชาติ ผึ้งฉิมพลี, 2550) ในแม่น้ำแควน้อย และระบบแม่น้ำข้างเคียงในจังหวัดพิษณุโลก พบหอยทั้งหมด 23 สกุล ประกอบด้วยหอยฝาเดียว 11 สกุล และหอยสองฝา 12 สกุล (กฤษฎา ตีอินทร์ และคณะ, 2549) ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณแม่น้ำบางปะกงและแม่น้ำปราจีนบุรีมีระบบนิเวศเป็นแบบน้ำจืดบางครั้งอาจมีการรุกของน้ำทะเลให้เห็น จากค่าความเค็มบริเวณต้นแม่น้ำบางปะกงมีสภาพเป็นน้ำกร่อย รวมทั้งมีระยะทางในการสำรวจมากกว่า จึงพบมีความหลากหลายในระดับสกุลมากกว่าบริเวณดังกล่าว และยังพบความหลากหลายของหอยสองฝาน้ำจืด 11 สกุล จากจำนวนหอยสองฝาน้ำจืดของไทยทั้งหมด 21 สกุล จากการรายงานของจุฑามาศ จิวาลักษณ์ และคณะ (2550 ก) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 52.38 ของสกุลหอยสองฝาน้ำจืดที่พบทั่วประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของจุดสำรวจทั้งหมด 24 สถานีในจังหวัดปราจีนบุรี แบ่งออกเป็นพื้นที่บนบก 2 สถานี ได้แก่ แก่งหินเพิง และอุทยานแห่งชาติทับลาน พื้นที่ใต้น้ำ 22 สถานี โดยลักษณะพื้นที่ใต้น้ำนั้นจะส่งผลต่อความหลากหลายของหอยน้ำจืดที่พบ จากการสำรวจแต่ละสถานีพบว่าชั้นดิน sand (ทราย) ประกอบด้วยสถานีที่ 21 (หาดทรายทอง) ชั้นดิน silt (ทรายแป้ง) ประกอบด้วยสถานีที่ 3 (ท่าน้ำวัดมะกอกสีมาราม) สถานีที่ 14 (ต้นแม่น้ำบางปะกง) และสถานีที่ 15 (แควหนุมาน) ชั้นดิน sand clay (ดินเหนียวปนทราย) ประกอบด้วยสถานีที่ 4 (หนองบัวยายภา) สถานีที่ 5 (คลองวารี) สถานีที่ 10 (หนองอ้ายกลาง) และสถานีที่ 22 (คลองไผ่ขาด) ลักษณะพื้นที่อีก 14 สถานีนั้นได้มีการถูกดัดแปลงผนังลำคลองด้วยปูนซีเมนต์ และมีการนำหินไปวางเพื่อป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง ทำให้การสำรวจในพื้นที่บริเวณนั้นเป็นไปได้

ด้วยความลำบาก จึงทำให้ได้ตัวอย่างที่เป็นเปลือกส่วนใหญ่ จากการจัดจำแนกของหอยน้ำจืดที่พบในแต่ละลักษณะพื้นที่พบว่า ลักษณะดิน silt พบความหลากหลายมากที่สุด หอยฝาเดียว 13 สกุล และหอยสองฝา 8 สกุล คิดเป็นร้อยละ 60 จากสกุลที่พบทั้งหมดในการสำรวจครั้งนี้ โดยหอยในสกุล *Rivomarginella* sp., *Hyriopsis* sp., *Pilsbryoconcha* sp., และ *Pseudodon* sp. พบเฉพาะพื้นที่ลักษณะดิน silt เท่านั้น

บริเวณจุดที่ทำการสำรวจพบว่า หากมีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ ลำคลองในบริเวณนั้น เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การใช้น้ำทางการเกษตร ดังสถานีที่ 1 นั้นพบแค่หอยในสกุล *Clea* sp., *Terebia* sp., *Thiara* sp., และ *Melanoides* sp. เท่านั้น เนื่องจากหอยในสกุลเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปริมาณอินทรีย์วัตถุ แสดงว่าหากปริมาณอินทรีย์วัตถุมากขึ้นจะพบปริมาณหอยในสกุลเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (สุชาติ ผึ้งฉิมพลี และคณะ, 2550) โดยทั่วไปแล้วหอยจะดำรงชีวิตโดยการกินอาหารตามโคลนตม กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่กับดินตะกอน (สุชาติ ผึ้งฉิมพลี และคณะ, 2538) แต่ทนต่อสภาพแวดล้อมได้แตกต่างกัน ซึ่งพบว่าหอยในสกุล *Clea* sp. *Terebia* sp. *Thiara* sp. และ *Melanoides* sp. สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมที่มีปริมาณอินทรีย์สารจำนวนมากได้ดี ดังรายงานของ Chaniotis *et al.* (1980) รายงานว่ามักพบหอยในวงศ์ Thiaridae (*Terebia* sp., *Adamietta* sp. และ *Thiara* sp.) ในสภาพพื้นที่ที่มีมลภาวะสูง

การใช้ประโยชน์จากหอยน้ำจืดที่ศึกษาในครั้งนี้พบว่า ซึ่งหอยน้ำจืดในสกุล *Pomacea* sp., *Pila* sp., *Filoparudina* spp., *Mekongia* spp., *Pseudodon* sp., *Uniandra* sp., *Scabies* sp. และ *Corbicula* sp. พบว่าชาวบ้านมีการนำมาประกอบอาหาร

5.2 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี พบสัตว์กลุ่มหอย ทั้งหอยทากบก หอยฝาเดียวน้ำจืด และหอยสองฝาน้ำจืด ในการสำรวจครั้งนี้พบจำนวน 23 วงศ์ 35 สกุล 55 ชนิด ได้แก่

วงศ์ Achatinidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Achantina fulica*

วงศ์ Succineidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Indosuccinea* sp.

วงศ์ Ariophantidae พบ 3 สกุล 3 ชนิด ได้แก่ *Cryptozona siamensis*, *Hemiplecta distincta*, *Macrochlamys indica*

วงศ์ Helicarionidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Durgella levicula*

- วงศ์ Streptaxidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Discartemon discus*
- วงศ์ Bulinidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Indoplanorbis exustus*
- วงศ์ Lymnaeidae พบ 1 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Lymnaea (Radix) luteola*,
Lymnaea (Radix) auricularia
- วงศ์ Cyclophoridae พบ 1 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Cyclophorus volvulus*, *Cyclophorus saturnus*
- วงศ์ Pupinidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Pupina siamensis*
- วงศ์ Ampullariidae พบ 2 สกุล 3 ชนิด ได้แก่ *Pomacea canaliculata*, *Pomacea* sp.,
Pila ampullacea
- วงศ์ Viviparidae พบ 3 สกุล 6 ชนิด ได้แก่ *Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis speciosa*, *Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi*, *Filopaludina (Filopaludina) sumatrensis polygramma*, *Mekongia swainsoni swainsoni*, *Mekongia rattei*, *Trochotaia trochoides*
- วงศ์ Bithyniidae พบ 2 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Bithynia (Digoniostoma) siamensis siamensis*, *Wattebledia siamensis*
- วงศ์ Stenothyridae พบ 1 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Stenothyra* sp.1, *Stenothyra* sp.2
- วงศ์ Thiaridae พบ 3 สกุล 3 ชนิด ได้แก่ *Melaniodes tuberculata*, *Tarebia granifera*,
Thiara scabra
- วงศ์ Buccinidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Clea (Anentome) helena*
- วงศ์ Marginellidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Rivomarginella morrisoni*
- วงศ์ Ancyliidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Ferrissia* sp.
- วงศ์ Arcidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Scaphula pinna*
- วงศ์ Mytilidae พบ 1 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Limnoperna siamensis*, *Limnoperna supoti*
- วงศ์ Unionidae พบ 6 สกุล 10 ชนิด ได้แก่ *Hyriopsis (Hyriopsis) bialatus*, *Hyriopsis (Limnoscapha) desowitzi*, *Pilsbryconcha exilis exilis*, *Pseudodon inoscularis callifer*, *Pseudodon inoscularis cumingi*, *Uniandra contradens crossei*, *Uniandra contradens rusticoides*, *Ensidens ingallsianus ingallsianus*, *Scabies phaselus*, *Scabies crispate*
- วงศ์ Corbiculidae พบ 1 สกุล 7 ชนิด ได้แก่ *Corbicula arata*, *Corbicula boudoni*,
Corbicula bocourti, *Corbicula castanea*, *Corbicula gustaviana*, *Corbicula moreletiana*,
Corbicula solidula
- วงศ์ Pholadidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Martesia striata*

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดพื้นที่ในการสำรวจและเก็บตัวอย่างให้หลากหลายและครอบคลุมมากกว่านี้ เนื่องจากในแนวภูเขาหินปูนเดียวกันและแม่น้ำสายย่อยอีกหลายจุดที่ยังไม่ได้เข้าสำรวจและเก็บตัวอย่าง

บรรณานุกรม

กฤษฎา ตีอินทร์ปริญญา รัตนแดง อัมพูชนะนี้ นवलแสง วิชาญ อิงสว่าง และจุมพล สงวนสิน. (2549). **สภาวะทรัพยากรหอยน้ำจืดในแม่น้ำแควน้อย จังหวัดพิษณุโลก ช่วงก่อนการสร้างเขื่อนแควน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด. กรมประมง.

จุฑามาศ จิวาลักษณ์ พิชิต พรหมประศรี และอรภา นาคจินดา. (2550ก). **หอยกาบน้ำจืดของไทย**. กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์น้ำจืด สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง. 70 หน้า.

จุฑามาศ จิวาลักษณ์ พิชิต พรหมประศรี และอรภา นาคจินดา. (2550ข). **หอยกาบน้ำจืดเศรษฐกิจของไทย. เอกสารวิชาการฉบับที่ 8/2550**. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง. 70 หน้า.

ชัตนารี มีสุขโข. (2539). **คาร์ิโอไทป์ของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ Amblemidae ที่พบที่ลุ่มแม่น้ำยมและ น่าน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 84 หน้า.

ชยันต์ พิเชียรสุนทรและวิเชียร จีรวงส์. 2546. **คู่มือเกษตรกรแผนไทย เล่ม 3: เครื่องยาสัตตวัตถุ**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์. 361 หน้า.

โชติ สุวตถิ. (2509) **หอยในเมืองไทย**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 99 หน้า.

ประทีน บุญงาม; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา และสุรินทร์ มัจฉาชีพ. (2551). ความหลากหลายชนิดของหอยทากบกในจังหวัดชลบุรี. ใน **เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46: สาขาวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ, 2551, หน้า 380-388 (709 หน้า)

ประทีน บุญงาม; จิราพร ศรียารัน; ศรารัตน์ ทานะมัย พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2553). การศึกษาเบื้องต้นความหลากหลายชนิดของหอยทากบก และหอยน้ำจืดในจังหวัดสระแก้ว ใน **เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 48: สาขาวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ, 2553, หน้า 151-160 (369 หน้า)

ประทุม คำนาค. (2545). **อนุกรมวิธานของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ Amblemidae ในลุ่มน้ำมูล**. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ. 242 หน้า.

ปิโยรส ทองเกิด, สมศักดิ์ ปัญหา, จิรศักดิ์ สุจริต, สมภูมิ เรื่องรัตนสิทธิ์ และสมพงษ์ สิงสุโต.(2546). **ไฟโลจีนีระดับโมเลกุลในหอยทากจืดของไทย. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. 181-195.

พิมพ์ปวีณ์ พ่วงพี พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2554). การศึกษาจำนวนโครโมโซมของหอยทากบก 3 ชนิดในประเทศไทย ใน **เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ, 2554, หน้า 545-551 (594 หน้า)

เพลินใจ อัดกลับ; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2553) ความหลากหลายชนิดของหอยทากบกในจังหวัดตรัง **ใน** เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 48: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2553, หน้า 171-182 (369 หน้า)

เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, แพทย์หญิง. 2545. หอยเป็นยา : ตามตำรับยาการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาตำรา กองทุนสนับสนุนกิจกรรม มูลนิธิการแพทย์แผนไทยพัฒนา. 217 หน้า.

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, สุรินทร์ มัจฉาชีพ และรุ่งทิวา เสนาปินทร์. (2548). การจัดจำแนกชนิดของหอยทากบกสกุล *Amphidromus* Alber, 1850 จำนวน 7 ชนิดโดยเทคนิคออร์โพลเมตริก (Pulmonata : Camaenidae). **เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 43 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 363-369.**

พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, ชันนารี มีสุขโข และชุตานา คุณสุข. (2550). การศึกษาจำนวนโครโมโซมของหอยทากบก จำนวน 14 ชนิดของประเทศไทย. **วารสารวิจัย มข. 12 (2), 102-109.**

ไพรัช ทาบสีแพร, สมาน เทศนา และรัตติกร สุดจริง. 2538. หอยฝาเดียวน้ำจืดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิทยาศาสตร์ มข. 23 (1): 10-17.**

ไพรัช ทาบสีแพร และสัมภาษณ์ คุณสุข. 2546. ความหลากหลายชนิดของหอยในลำน้ำพอง. **วารสารวิทยาศาสตร์ มข. 31(4): 237-243.**

รัชนีวรรณ อินมะดัน; ศรรัตน์ ทานะมัย; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2554). ชนิดและแหล่งอาศัยของหอยในจังหวัดสระแก้ว **ใน** เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2554, หน้า 562-572 (594 หน้า)

รุจิรา จำปาปน; ชนวัฒน์ ตันติวรานุรักษ์; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2555). ความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืดในพื้นที่เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร **ใน** เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50: สาขาวิทยาศาสตร์, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ, 2555, หน้า 195-205 (476 หน้า)

รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์; คณิตา น่วมศรี พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2551). การศึกษาสัณฐานวิทยาของเปลือก แรดูลา และกายวิภาคศาสตร์ระบบสืบพันธุ์ของหอยทากกินเนื้อชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (*Gulella bicolor*) จากจังหวัดชลบุรี (Pulmonata: Streptaxidae) **ใน** เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2551, หน้า 398-403 (709 หน้า).

วันวิสาข์ ชิดเชื้อ; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2553). อนุกรมวิธานของหอยทากบกในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง และอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี **ใน** เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 48: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2553, หน้า 161-170 (369 หน้า)

- ศักดิ์บัวร ตุ่มปีสุวรรณ. (2546). อนุกรมวิธานและซิสเต็มมาติกส์ของหอยวงท่อสกุล *Rhiostoma* Benson, 1860 ในประเทศไทย. **รายงานวิจัยในโครงการ BRT.** 145-153.
- สมพงษ์ สิทธิพรหม. (2542). การศึกษาความหลากหลายของหอยบกและหอยน้ำจืดในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน. **วารสารวิทยาศาสตร์ มข.,** 31๖4๗๗ 237-243.
- สมศักดิ์ ปัญญา. (2543). หอยทากบก. **บทความปริทัศน์งานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย (Review of biodiversity research in Thailand).** 110-126.
- สมศักดิ์ ปัญญา, จิรศักดิ์ สุจริต, ปิโยรส ทองเกิด, ผจญ ชนมิตรามณี และพงษ์ศักดิ์ พลเสนา. (2545). ชีวภูมิศาสตร์ของหอยทากสวายงามสกุล *Amphidromus*. **รายงานการวิจัยในโครงการ BRT.** 181-202.
- สมศักดิ์ ปัญญา, จิรศักดิ์ สุจริต, ปิโยรส ทองเกิด, ผ่องพรรณ ประสารก, และ สมพงษ์ สิงสุโต. (2546). พลวัตประชากรของหอยชอคโกแลต *Amphidromus inversus* Muller. **โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.** 196-205.
- สุชาติ อุปลัมภ์, มาลียา เครือตราชู, เยาวลักษณ์ จิตรามวงศ์ และศิริวรรณ จันทร์เต็มมี. (2538). **สังขวิทยา.** กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- Abbott, R.T. (1989). *Compendium of land shell.* Australia: American Malacologist.
- Annandale, N. and Prashad, B. (1920). Observation on the Carnivorous Land-Snail (*Ennea bicolor*). **Record of the Indian Museum.** (14), 5, 22.
- Berry, A.J. (1962). The anatomy of two Malayan Limestone Hill Streptaxidae, *Sinoennea Kanchingensis* tomlin and *oophana diaphaoepepla* Van Bentham Jutting, with special reference to the genital system. **Proc. Malac.Soc.Land.**35, 139.
- Brandt, R.A.M. (1974). The non-marine aquatic Mollusca of Thailand. **Arch. Moll.** 105: 1-423.
- Clements, R. (2006). *Oophana tiomanensis*, a new streptaxid (Gastropod: Pulmonata: Sterptaxidae) from Pulau Tioman, Penisular Malaysia. **The Raffles Bulletin of Zoology.** 56(1), 125-127.
- Dumrongrojwattana, P. and Panha, S. (2005). A new species of *Aulacospira* from Thailand (Pulmonata: Stylommatophora: Pupillidae). **The Natural History Journal of Chulalongkorn University.** 5(1), 15-16.
- Dumrongrojwattana, P. and Panha, S. (2006). Two New of *Aulacospira* from Eastern Thailand (Pulmonata: Stylommatophora: Pupillidae). **The Natural History Journal of Chulalongkorn University.** 6(2), 121-124.

Dumrongrojwattana, P. and Maassen, W.J.M. 2008. Two new species of *Alycaeus* from Eastern Thailand. (Gastropoda, Caenogastropoda, Cyclophoridae). **The Thailand Natural History Museum Journal**. 3(1) : 1-4.

Dumrongrojwattana, P. 2008. A new species of *Aulacospira* (Pumonata : Stylommatophora: Pupillidae) from Eastern Thailand. **The Natural History Journal of Chulalongkorn University**. Vol. 8 (1) : 57-59.

Hemmen, J. and Hemmen, C. (2001). Aktualisierte liste der terrestrischen Gastropoden Thailand. **Schr. Malakozool**. 18, 35-70.

Köhler, F. and Glaubrecht, M. 2006. A systematic revision of the Southeast Asian freshwater gastropod *Brotia* (Cerithioidea : Pachychilide). **Malacologia**, 48: 159-251.

Kirchner, CH., Kratzner, R., Welter-Schultes, F.W. (1997). Flying snails- How far can *Truncatellina* (Pulmonata: Vertiginidae) be blown over the sea ? **Journal Molluscan studies**. 63, 479-487.

Kittivorachet, R. and Yangyuen, C. (2004). Molluscs in the Ubolratana Reservoir, **Khon Kaen. Kasetsar J. (Nat. Sci.)**, 38: 131-139.

Massen, W. J. M., (2006a). Remark on *Alycaeus* species from South-East Asia, with the description of four new species with keeled shells (Gastopoda, Caenogastropoda, Cycphoridae). **Basteria**, 70, 133-139.

Massen, W. J. M., (2006b). Four new species of terrestrial gastropod from Tonkin, North Vietnam (Gastropod, Diplommatinidae, Strobilopsidae and Ariophantidae). **Basteria**. 70, 13-18.

Naggs, F. (1989). *Gulella bicolor* (Hotton) and its implications for the taxonomy of streptaxids. **Journal of Chonchology**. 33,165-168.

Panha, S. (1996). A checklist and classification of the pulmonate snail of Thailand. **Walkerana**, 19(8), 31-40.

Panha, S. and Burch, J.B. (1997). A new cave dweller of the genus *Alycaeus* in Thailand (Prosobranchia: Cyclophoracea: Cyclophoridae). **Malacological Review**. 30, 119-122

Panha, S. and Burch, J. B. (2005). An introduction to the microsnailes of Thailand. **Malacological Review**. 37/38, 1-155.

Panha, S. and Patamakhantin, S. (2001). A new *Alycaeus* species from southern Thailand (Prosobranchia: Cyclophoridae: Cyclophoridae). **Of Sea and Shore**.

23(4), 189-190.

Panha, S. and Burch, J. B. (2005). An introduction to the microsnails of Thailand. **Malacological review**. 37/38, 1-155.

Rao, S.N.V. 1989. Freshwater mollusks of India. **Zoological Survey of India, Calcutta**. 289 pp.

Rundell, R.J. (2005). The Land Snail of Belau: Survey of the 16 States. **Committee on Evolutionary Biology**. 1-18.

Schilthuizen. M., Rutjes, H. A. (2001) Land snail diversity in a square kilometre of tropical rainforest in Saban, Malaysian Borneo. **Journal of Molluscan studies**.

67, 417-423

Schilthuizen. M., Chai, N. H. and Kimsin, E. T. (2003). Abundance and diversity of Land-Snail (Mollusca: Gastropod) on Limstone hill in Borneo. **The Raffles Bulletin of Zoology**. 51(1), 34-42

Schilthuizen. M., Scott, B.J. and Craze, P.G. (2005). Population structure and coil dimorphism in a tropical land snail. **Heredity**. 95, 216-220.

Solem, A. (1965). Land snails of the genus *Amphidromus* from Thailand (Mollusca: Pulmonata: Camaenidae). **Proceeding of the United State National Museum**. 117: 615-631.

Solem, A. (1966). Some non-marine mollusks from Thailand, with notes on classification of the Helicarionidae. **Spolia Zoologicae Musei Hauniensis**. 24, 1-110.

Sutcharit, C. and Panha, S. (2006). A new subspecies of *Amphidromus* (*A.*) *inversus* (Muller, 1774) From Penisular Malaysia. **Journal of Chonchology**. 1(39), 79-83.

Upatham, E.E., Sornmani, S., Kitikoon, V., Lohachit, C. and Burch, J.B. (1983). Identification key for the fresh-water and backish-water snail of Thailand.

Malacological Review. 16: 107-132.

Vermeulen, J.J. (1990). Notes on the non-marine of the island of Borneo 1. The genus *Diaphera* (Gastropoda Pulmonata: Streptaxidae). **Basteria**. 54, 159-165.

Vermeulen, J.J. (1997). Note on some terrestrial molluscs of Bali. *Basteria*. 61, 57-60.

Vermeulen, J. J. and Whitten, A. J. (1998). **Fauna Malasiana guide to the land snail of Bali**. Netherlands: Backhuys.

Wu, Shu-Ping, Hwang, C.C., Huang, H.M., Chang H.W., Lin, Y.S., Lee, P. F. (2007). Land Molluscan Fauna of the Dongsha Island with Twenty New Recorded Species. **Taiwania**, 52(2), 145-151.

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. PONGRAT DUMRONGROJWATTAN
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3-8499-00218-32-6
- ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นเงินเดือน 44,050 บาท เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย 24 ชั่วโมง/สัปดาห์
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถ. ลาดยาวบางแสน ต.แสนสุข อ.เมืองฯ จ.ชลบุรี 20131
E-mail : pongrat@buu.ac.th / oldsnails@hotmail.com
- ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	สาขา	ปีการศึกษา	สถาบัน	ประเทศ
วท. บ.	ชีววิทยา	2540	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ไทย
วท. ม.	สัตววิทยา	2544	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ไทย

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
  - ความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เน้นอนุกรมวิธานและนิเวศวิทยาของกลุ่มหอยทากบก (land snails) หอยน้ำจืด (freshwater mollusks) หอยทะเลจืด (marine microsnails) กิ่งในวงศ์ Squillidae และปูในวงศ์ Portunidae
  - การถ่ายภาพตัวอย่างสำหรับงานทางวิทยาศาสตร์
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย
  - ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : -
  - หัวหน้าโครงการวิจัย
    - คาร์ิโอไทป์ของหอยนกกมในในประเทศไทย
    - การศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาบางประการของปูแสมภูเขา (*Geosesarma krathing*) จังหวัดจันทบุรี
    - หอยทะเลจืดในพื้นที่ปกปักรักษารวมพิชทางทะเล หมู่เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี
  - ผู้ร่วมวิจัย
    - ความหลากหลายชนิดของโปรโตซัวในนาุ้ง จังหวัดระยองและจันทบุรี
  - งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจมากกว่า 1 เรื่อง)

ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ (5 ปีย้อนหลัง)

1. Tanmuangpak, K., Dumrongrojwattana, P., Tumpeesuwan, C., and Tumpeesuwan, S. 2015. *Sinoenea loeiensis*, a new species of diapherid microsnail (Pulmonata: Streptaxoidea: Diapheridae) from Phu Pha Lom Limestone Hill, Loei Province, Northeastern Thailand. *Raffles Bulletin of Zoology*, 63: 293-300.
2. Azman B.A.R., Wongkamhaeng, K. & Dumrongrojwattana, P. 2014. Description of *Floresorchestia samroyodensis*, a new species of landhopper (Crustacea, Amphipoda, Talitridae) from Thailand. *Zoosystematics and Evolution*. 90 (1):7-19.
3. ompapon, R., Tantiwaranurak, C., and Dumrongrojwattana, P. 2013. Diversity of Freshwater Mollusks in Nongchok Area, Bangkok Thailand. *Burapha Sci. J.* 18: 124-131.
4. Dumrongrojwattana, P., and Wongkamhaeng, K. 2013. A new species of *Sinoenea* from Southern Thailand. (Pulmonata: Diapheridae). *Spira* 5 (1-2): 1-3.
4. จิรภัทร ขาวทุ่ง, เบญจวรรณ ชิวปรีชา และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยจิวทะเล วงศ์ Rissoidae ตามแนวชายฝั่งบริเวณเกาะแรด จังหวัดชลบุรี. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. จิรภัทร ขาวทุ่ง, พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, และเบญจวรรณ ชิวปรีชา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยทะเลจิวตามแนวชายฝั่ง เกาะแรด จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการชมรมคณะปฏิบัติการ วิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 6 โครงการ อพ.สธ.
6. ฐิติพร ปัญญาลักษณ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยจิวทะเลวงศ์ Collumbellidae บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ฐิติพร ปัญญาลักษณ์, พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา และเบญจวรรณ ชิวปรีชา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยจิว ทะเลบริเวณหมู่เกาะสต็อก ในหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา. การประชุมวิชาการชมรมคณะปฏิบัติการ วิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 6. โครงการ อพ. สธ.
8. ณัฐรา มุลปา, พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, รุ่งวิทย์ ชัยจิวรงค์ และเบญจวรรณ ชิวปรีชา. 2556. การศึกษาเบื้องต้นถึงความหลากหลายชนิดของหอยทะเลฝาเดียวจิวบริเวณเกาะขาม. การประชุมวิชาการชมรมคณะ ปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 6.โครงการ อพ. สธ.
9. ปวีณา แก้วสำโรง และ พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. สันฐานวิทยาเปรียบเทียบแรดดูลาของหอยทะเลจิว. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย”
10. พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, Mauro Pizzini, ศรารัตน์ ทานะมัย และ จารุวัฒน์ นภีตะภัก. 2556. หอยจิวทะเลวงศ์ Caecidae ในประเทศไทย การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
11. สุประภา แสนวันนา และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยจิวทะเลวงศ์ Pyramidellidae ตามแนวชายฝั่งบริเวณเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมทางวิชาการ

อนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

12. สุประภา แสนวันนา และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. ความหลากหลายชนิดของหอยทะเลจิ๋วบริเวณอ่าว ผักกาด ในหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา. การประชุมวิชาการชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 6. โครงการ อพ.สธ.
13. ศุภณัฐ ไตสุข, รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยทะเลฝาเดียวจิ๋ว รอบเกาะรอกนอก-เกาะรอกใน จังหวัดกระบี่. การประชุมวิชาการชมรม คณะ ปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 6. โครงการ อพ.สธ.
14. รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์, รัชนิวรรณ อินมะดัน และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. บัญชีหอยฝาเดียวน้ำจืดวงศ์ Hydrobiidae ที่เป็นตัวอย่างอ้างอิงซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. ญัฐวรรณ น้อยนาถ, ชนวัฒน์ ต้นติวรานูรักษ์ และ พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556 การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับ ความหลากหลายชนิดของหอยในจังหวัดสุพรรณบุรี. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
16. Churchan, S., Dumrongrojwattana, P., and Matchacheep, S. 2008. Diversity of land snails in Buriram Province, Thailand. The Proceeding of Ramkanhang University Conference. 25 July 2008. 67-73.
17. กรรณิการ์ สวาทนา, เอื้อมพร แซ่มราช, พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา และเบญจวรรณ ชิวปรีชา. 2555. ความ หลากชนิดของหอยจิ๋วทะเลบริเวณทะเลเกาะแสมสาร. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 139-148.
18. รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์ เกศราภรณ์ จันทร์ประเสริฐ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. บัญชีรายชื่อสัตว์กลุ่มปู ที่เป็นตัวอย่างอ้างอิงซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยบูรพา. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
19. เกศราภรณ์ จันทร์ประเสริฐ จิรพรรณ เฟื่องประยูร รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์ สุนารี แสงสุข ไพลิน ยาศรีสุข และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. บัญชีรายชื่อสัตว์กลุ่มหอย ที่เป็นตัวอย่างอ้างอิงซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
20. สุปราณี ดิงสะ ชนวัฒน์ ต้นติวรานูรักษ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. บัญชีรายชื่อหอยสองฝา ที่เป็นตัวอย่างอ้างอิงซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
21. ธิดา สมศรี ชนวัฒน์ ต้นติวรานูรักษ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยทะเลบริเวณหมู่บ้านประมง ชายหาดกัปตันยุทธ จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
22. กิ่งกัญญา ทรงมิตร ชนวัฒน์ ต้นติวรานูรักษ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของสัตว์กลุ่มหอยบริเวณป่าชายเลนคลองบางโปร้ง จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.

23. ชนิศกาญจน์ มั่นคง ชนวัฒน์ ตันติวรานุรักษ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยทะเล บริเวณอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
24. เกศกนกน ดาสมกุล ชนวัฒน์ ตันติวรานุรักษ์ อัญชลี จันท์คง และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยทะเล บริเวณชายฝั่งรอบเกาะมันใน จังหวัดระยอง. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.
25. วุฒิชัย ศรีปะไหม ชนวัฒน์ ตันติวรานุรักษ์ และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2555. การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายชนิดของหอยทะเล บริเวณชายฝั่งแสมสาร จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเล 2555.

งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

- 1) **ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย)** ชุมชนหอยทะเลจิวกับความแปรผันของสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชทางทะเล หมู่เกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี (สนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)
(ภาษาอังกฤษ) Marine microsnail communities and climate variation in the Marine Plant Genetic Conservation Area, Mo Ko Samaesarn, Chon Buri province
 (Under the Plant Genetic Conservation Project Under the Royal Initiative of Her Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn)
ปีงบประมาณ 2558
แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
สถานภาพในการทำวิจัย : อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย แล้วเสร็จประมาณ 85 %
- 2) **ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย)** ความหลากหลายชนิดของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี (สนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)
(ภาษาอังกฤษ) Malacofauna in Pracheenburi Province (Under the Plant Genetic Conservation Project Under the Royal Initiative of Her Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn)
ปีงบประมาณ 2558
แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
สถานภาพในการทำวิจัย : อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย แล้วเสร็จประมาณ 90 %
- 3) **ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย)** ความหลากหลายชนิดของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดปราจีนบุรี (สนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)
(ภาษาอังกฤษ) Malacofauna in Pracheenburi Province (Under the Plant Genetic Conservation Project Under the Royal Initiative of Her Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn)
ปีงบประมาณ 2559
แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
สถานภาพในการทำวิจัย : อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย แล้วเสร็จประมาณ 70 %

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

- ชื่อ - สกุล นางสาวรัชนีวรรณ อินมะดัน
Miss. Ratchaneewarn Inmadon
- เลขหมายประจำตัวประชาชน 1-2505-00094-75-2
- ตำแหน่งปัจจุบัน **ภัณฑารักษ์** ชั้นเงินเดือน 15,000 บาท เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย **24 ชั่วโมง/สัปดาห์**
- หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail
พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย 2008 ตำบลเสม็ด อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 20180
โทรศัพท์ 086-8257687 โทรสาร -
E-mail : hnuy.3332@hotmail.com
- ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	สาขา	ปีการศึกษา	สถาบัน	ประเทศ
วท.บ.	ชีววิทยา	2554	มหาวิทยาลัยบูรพา	ไทย

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
6.1 อนุกรมวิธานของหอยน้ำจืด
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำวิจัย
ว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย เป็นต้น
7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย: -
7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย: -
7.3 งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว: ชื่อข้อเสนอการวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และสถานภาพในการทำวิจัย (5 ปี
ย้อนหลัง)

รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์, รัชนีวรรณ อินมะดัน และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา. 2556. บัญชีหอยฝาเดียวน้ำจืดวงศ์ Hydrobiidae ที่เป็นตัวอย่างอ้างอิงซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการสัตววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. การประชุมอนุกรมวิธานและซิสเทมาติกส์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนีวรรณ อินมะดัน; ศรารัตน์ ทานะมัย; พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา (2554). ชนิดและแหล่งอาศัยของหอยในจังหวัด สระแก้ว *ใน* เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2554, หน้า 562-572 (594 หน้า)

- งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย และสถานภาพในการทำวิจัย
7.4.1 การศึกษาเบื้องต้นความหลากหลายชนิดของหอยน้ำจืดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

- ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์
(ภาษาอังกฤษ) RUNGWIT CHAJIRAWONG
- เลขหมายประจำตัวประชาชน 1100200243095
- ตำแหน่งปัจจุบัน **นักวิทยาศาสตร์** ชั้นเงินเดือน **21,000 บาท** เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย **24 ชั่วโมง/สัปดาห์**
- หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 0-87-539-6735 โทรสาร

E-mail : landsnail@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	สาขา	ปีการศึกษา	สถาบัน	ประเทศ
วท.บ.	ชีววิทยา	2550	มหาวิทยาลัยบูรพา	ไทย
วท.ม.	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	2553	มหาวิทยาลัยบูรพา	ไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

6.1 สัตววิทยาและกายวิภาคของหอย

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย เป็นต้น

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย: -

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย: -

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว: ชื่อข้อเสนอการวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และสถานภาพในการทำวิจัย (5 ปีย้อนหลัง)

รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์; คณิดา น่วมศรี; พงษ์รัตน์ คำรงโรจน์วัฒนา (2551). การศึกษาสัณฐานวิทยาของเปลือก แรดูลา และกายวิภาคศาสตร์ระบบสืบพันธุ์ของหอยทากกินเนื้อชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (*Gulella bicolor*) จากจังหวัดชลบุรี (Pulmonata: Streptaxidae) ใบ เรื่องเติมการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46: สาขาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2551, หน้า 398-403 (709 หน้า)

ชูตา บุญภักดี, รุ่งวิทย์ ชัยจิรวรงค์, อัมพร ทองกู่เกียรติกุล, คเชนทร เฉลิมวัฒน์. พยาธิวิทยาของเนื้อเยื่อของหอยเจดีย์ภายหลังการได้รับสัมผัสสาร bisphenol A. การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49

Dumrongrojwattan, P., Chaijirawong, R., Matchacheep, S., and Moolenbeek, R.G. 2007.

Comparative Anatomy of Land snail genus *Succinea* from Eastern Thailand (Pulmonata : Succineidae). *Kasetsart Journal : Natural Science*, 41: 229-238.

Chaijirawong, R., Dumrongrojwattana, P. and Matchacheep, S. 2007. Comparative Anatomy of Land snail genus *Succinea* from Eastern Thailand (Pulmonata : Succineidae). *The Proceeding of 45th Kasetsart University Annual Conference 30 January-2 February 2007; Subject Science* : 550-557.

Chaijirawong, R., Nuamsee, K., and Dumrongrojwattana, P. 2008. Shell and radula morphology and reproductive anatomy of the introduced carnivorous snail, *Guella bicolor* (Pulmonata: Streptaxidae) from Chonburi Province. *Kasetsart J. (Nat. Sc.)*, 42: 251-255.

Dumrongrojwattana, P., Chaijirawong, R., Hongpadharakiree, K., and Boonngam, P. 2008. Observations on the Introduced Carnivorous Snail (*Gulella bicolor*) from Chonburi Province (Pulmonata: Streptaxidae). *The Proceeding of Ramkanhang University Conference*. 25 July 2008. 387-392.

Dumrongrojwattana,P, Chaijirawong, R., and Rintarak. (2011). Comparative anatomy and chromosome number of two Thai Succineid snail. **Abstract. Taxonomy and Systematics in Thailand 2-4 may Naresuan University.**

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย และสถานภาพในการทำวิจัย

ผลผลิต

1. นิสารณณ์ นามิสา, พงนิสา กาญจนเกต, รัชนีวรรณ อินมะตัน และพงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา.(2559). ความหลากหลายของสัตว์กลุ่มหอยในจังหวัดสระแก้วและปราจีนบุรี. *การประชุมวิชาการการบริการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 3*.
2. Thuengkla, P. and Dumrongrojwattana. (2016). Some Behavior and Development of Freshwater Marginellid snail (*Rivomarginella morrisoni* Brandt, 1968) observed in Laboratory. World congress of Malacology 18-24 july, Penang, Malaysia.
3. Wongkamhaerng, K, Dumrongrojwattana, Pattaratumrong, M.S. (2016). Two new species of *Floresorchestis* (Crustacea, Amphipoda, Talitridae) in Thailand. *Zookey*, 635: 31-51.